

UNITED NATIONS
United Nations Interim
Administration Mission
in Kosovo

NATIONS UNIES
Mission d'Administration
Intérimaire des Nations Unies
au Kosovo

UNMIK
PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

**KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO**

TRANSKRIPT

***I SEANCËS PLENARE TË KUVENDIT TË KOSOVËS,
E MBAJTUR MË 19 QERSHOR 2003***

***PLENARNE SEDNICE SKUPŠTINE KOSOVA,
ODRŽANE 19.06.2003. GOD.***

***QERSHOR - JUNI
2003***

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

**KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO**

RENDI I DITËS

1. Miratimi i procesverbalit nga seanca e mëparshme
2. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për produktet medicinale dhe paisjet medicinale (2003/17)
3. Shqyrtimi i raportit për gjendjen në Koorporatën energetike të Kosovës
4. Parashtimi i pyetjeve
5. Propozimi i rendit të ditës për seancën plenare me 26. Qershori 2003
 - 5.1 Shqyrtimi i dytë i Projektligjit për qasje në dokumentet zyrtare (2003/11)
 - 5.2 Shqyrtimi i dytë i Projektligjit për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për themelimin e Regjistrat të të drejtave në pronën e paluajtëshme (2003/14)
 - 5.3 Shqyrtimi i parë i Projektligjit për naftën dhe prodhimet e naftës (2003/18)
 - 5.4 Shqyrtimi i gjendjes së tërësishme në arsimin e Kosovës

Vrejtje : Pyetjet për Qeverinë për përgjigjet me gojë

“Pjetjet për përgjigjet me gojë duhet ti dorzohen Zyrës për parashresa të paktën pesë ditë pune por jo më shumë se dhjetë ditë pune para kohës kur duhet përgjigjur në to “.
(Rregulla 21.2 nga Rregullorja e përkohshme e punës)

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

**KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO**

ДНЕВНИ РЕД

1. Усвајање записника са претходне седнице
2. Прво разматрање Нацрта закона о медицинским производима и медицинску опрему (2003/17)
3. Рзматрање извештаја о стању Енергетској коорпорацији Косова
4. Постављање питања
5. Предлог дневног реда за пленарну седницу од 26 јуна 2003
 - 5.1 Друго разматрање Нацрта закона о приступу службеној документацији (2003/11)
 - 5.2 Друго разматрање Нацрта закона о изменама и допунама Закона о оснивању Регистра права о непокретној имовини (2003/14)
 - 5.3 Прво разматрање Нацрта закона о нафти и нафтним производима (2003/18)
 - 5.4 Разматрање општег стања образовања на Косову

Опомена : Питања упућена Влади за усмене одговоре

“Питања која захтевају усмени одговор морају да буду достављена у пријемну канцеларију барем пет радних дана, али не више од десет радних дана пре него што се очекује одговор”
(Правило 21.2 са Привремени пословник)

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

**KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO**

AGENDA

1. Approval of the minutes of previous meeting
2. First reading of the Draft Law on Medical Products and Medical Equipments (2003/17)
3. Review on the report of the Energetic Corporation of Kosovo
4. Questions
5. Proposal of agenda for the plenary session of 26 June 2003
 - 5.1 Second reading of the Draft Law on accessing the official documents (2003/11)
 - 5.2 Second reading of the Draft Law on the Changes and Fulfilments of the Law on Establishment of the Register on Immovable Property (2003/14)
 - 5.3 First reading of the Draft Law on Petroleum and Petroleum Products (2003/18)
 - 5.4 Review on the whole situation of the education in Kosovo

Note: *Questions to the Government for oral answer*

“Questions for oral answer shall be submitted to the Table Office at least five working days but not more than ten working days before they are to be answered” (Rule 21.2 of Provisional rules of procedure)

TRANSKRIP

I SEANCËS PLENARE TË KUVENDIT TË KOSOVËS, E MBAJTUR MË 19 QERSHOR 2003

**KRYESUES I SEANCËS, AKADEMIK NEXHAT DACI, KRYETAR I
KUVENDIT TË KOSOVËS.**

**BASHKËKRYESUES, FATMIR SEJDIU, ANËTAR I KRYESISË
SË KUVENDIT TË KOSOVËS.**

Seanca filloj punën në orën 10,15.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Mirëmëngjes dhe mirëseerdhët në Seancën e rregullt plenare.

Shpresoj se do të shkurtohet koha e vonesës për fillim të seancës dhe përshëndetjet t'i kryejmë para orës dhjetë.

Mirëseardhje iu dëshiroj edhe deputetëve – anëtarë të qeverisë.

Materialet për këtë rend të ditës ju janë dërguar me kohë.

*Që në fillim dua t'ju kërkoj falje, pa fajin e Kuvendit, sepse pikë e dytë e rendit të ditës – *Shqyrtimi i parë i Projektligjit për produktet medicinale dhe pajisjet medicinale* nuk mund të qëndrojë në rend të ditës, ndërsa propozimi për këtë në Parlament ka arritur dje pasdite, në ora 16,30.*

Arsyet janë objektive, por vonesa e shkresave të këtilla nuk është objektive, prandaj ju lutem për mirkuptim.

Të fillojmë menjëherë me pikën e parë të rendit të ditës:

- ***Miratimi i Procesverbalit nga Seanca e kaluar.***

Besoj se nuk ka vërejtje për t'i paraqitur gojarisht?

Por, edhe nëse ka, ato mund të jipen edhe me shkrim.

Meqenëse nuk ka vërejtje në Procesverbal, kalojmë në pikën e tretë të rendit të ditës, e tanë e dyta:

- ***Shqyrtimi i Raportit për gjendjen në Koorporatën Energetike të Kosovës.***

Ju e dini që Parlamenti ka debatuar dhe ka kërkuar nga Komisioni përkatës që të përgatisë një raport për gjendjen në Koorporatën elektroenergetike. Lidhur me këtë, Ministria përkatëse, po ashtu ka dorëzuar një raport dhe pa humbur kohë, lus kryetarin e Komisionit funksional që, për këtë, ta paraqesë ffalën hyrëse.

BAJRUSH XHEMAJLI:

E nderuara Kryesi e punës, të nderuar kolegë deputetë,

Sic u tha, Kuvendi i Kosovës, kohë më parë, ka marrë vendim që Komisioni për tregti dhe i industri të ngarkohet për të hulumtuar gjendjen e rëndë në Koorporatën Energetike të Kosovës dhe të bëjë një raport ku do të pasqyrohej kjo gjendje dhe pastaj, mbi bazën e këtij raporti, të debatohet në Kuvend, në mënyrë që ju, kolegë deputetë, të jepni ide dhe rekomandime për dalje nga kjo gjendje.

Komisioni, që në fillim të punës, formoi një Grup punues prej 5 anëtarësh për të bërë vizita në KEK në mënyrë që më përsëafërmë të mbledhë informacione nga bisedat e drejtpërdrejta me udhëheqjen e KEK-ut si dhe të marrë ato që ata i ofrojnë në formë të shkruar, siç janë: raporte, informata, analiza e tjera, mbi bazën e të cilave do të duhej bërë raportin.

Grupi ka patur gjashtë takime me udhëheqës të sektorëve të ndryshëm të KEK-ut, si dhe ka vizituar Minierën e Mihjes Sipërfaqësore të Mireshit dhe të Bardhit.

Komisioni i është drejtuar edhe Qeverisë, me ç'rast kemi marrë materiale nga Minsitria për Shërbime Publike, ndërsa nga Ministria për Tregti dhe Industri kemi marrë një analizë të cilën edhe ua kemi s'hpërndarë juve në kutitë postare bashkë me materialin e Komisionit. Pastaj kemi marrë një analizë edhe nga Oda Ekonomike e Kosovës dhe po ashtu kemi mbajtur një takim edhe me udhëheqjen e Sindikatës së Pavarur Energetike të Kosovës dhe me këshilltarin e Minsitrisë për Tregti dhe Industri, i ngarkuar për çështje të energjetikës.

Bazuar në krejt informacionin që ka grumbulluar Komisioni për gjendjen në KEK, unë do të vë në spikam vetëm disa nga çështjet më kruciale, pasi ju, të nderuar deputet, keni Raportin e Komisionit për Tregti e Industri dhe një material të bashkëngjitur nga Minsitria për Tregti dhe Industri, ashtu që, konsideroj se kemi një bazë për të diskutuar problematikën e KEK-ut.

Problemet e rënda dhe të natyrës objektive, janë trashiguar kryesisht nga dëmet që i ka bërë egërsia e pushtuesit. Eksplorimi është bërë duke mos i rrespektuar rregullat në veçanti për mihjen e djerrinës, ndërkohë që as stabilimentet nuk janë mirëmbajtur si duhet, por janë shfrytëzuar pamëshirshëm vetëm për të prodhuar energji elektrike pa marrë parasysh nevojat për prodhim stabil e të rregullt.

E gjithë kjo, si edhe shkatërrimet tjera që i janë bërë stabilimenteve të prodhimit gjatë luftës kanë lënë pasoja të rënda të rimëkëmbjes dhe stabilizimit të prodhimit.

Pastaj, vështirësi tjetër objektive, është se përkundër asaj që kapacitetet e termocentraleve janë 1.478 megavatë, nuk mund të shfrytëzohen as përafërsisht për shkak të amortizimit tejet të madh të stabilimenteve sidomos të Termocentralit "Kosova-A" që njëherit është edhe ndotës me përmasa të

mëdha të ambientit. Faktori njeri është ai i cili kryesisht ka bërë që KEK-u të jetë në gjendje kaq të rëndë.

Ndër të metat e shumta që kanë përcjellur KEK-un, është edhe fakti se i gjithë ky gjigant ekonomik ende nuk ka të rregulluar statusin dhe ende lëngon nga mungesa e rregullave dhe dispozitave të cilat duhet të rregullojnë këtë veprimtari.

Në vitin 2000, KEK-u është regjistruar si çdo biznes tjetër e jo si koorporatë e rëndësisë së veçantë, e themeluar dhe e mbikëqyrur nga organet përkatëse shtetërore. Në shtator 2001, Bordi mbikëqyrës i KEK-ut ka aprovuar një statut, i cili, më shumë i gjason rregullores për punën e bordit ekzekutiv se sa statutit të një ndërmarrjeje. Edhe ky statut, me mungesa që ka, nuk përdoret, pasi që gjendja organizative e KEK-ut ka ndryshuar rrënjosht shumherë. Në fakt, është një përzierje kompetencash, saqë është vështirë të dihet se kush çfarë kompetencash ka.

Ja se nga çfarë instancash sot mbikëqyret KEK-u: nga zoti Shtajner; nga përfaqësuesi i Shtyllës së katërtë të UNMIK-ut deri tani ishte zoti Endi Birpark; nga Bordi mbikëqyrës i KEK-ut, ku prej mesit të vitit 2002 marrin pjesë edhe dy përfaqësues të Qeverisë së Kosovës, mandej nga përfaqësuesi i Agjencionit Kosovar të Mirëbesimit dhe në fund vie bordi ekzekutiv ku brenda tij është një komitet prej 4 vetash jashtë rregullave të statutit. Dhe, çka është më kryesore, përkundër krejt këtyre që merren me menaxhimin e KEK-ut, rezultatet janë tejet të dobëta, para se gjithash, për faktin se instancat e ndryshme nuk akordojnë aktivitetet e tyre, madje pengohen ndërmjet veti aq sa ta zëmë – vendorët nuk kanë qasje në investime të cilat i bëjnë donatorët; ndërkombëtarët u thonë vendorëve se kanë investuar në KEK rreth 500 milion dollarë. Por nga vendorët, pas regjistrimit të mjeteve themelore të investuara, nuk dalin më shumë se një e treta e atyre mjeteve. Pra, dihet se investimet janë bërë, por sa, si, dhe nga kush – nuk dihet, pasi nuk ka transparencë. Në fakt, për KEK-un vendosin ndërkombëtarët.

Gjendja në sferën e prodhimit është ende larg nga ajo çka do të duhej të ishte. Prodhimi i thëngjillit dhe heqja e djerrinës për 11 muaj të vitit 2002 tregon një rritje minimale krahas prodhimit të realizuar gjatë vitit 2001, por ky vëllim është përafërsisht sa gjysma e vëllimit të realizuar në vitin 1988 ose 1999. Sidoqoftë, edhe ky kapacitet i ulët i prodhimit i ka plotësuar nevojat e termocentraleve pasi ato nuk punojnë me kapacitete të plota. Por, është vështirë të paramendohet gatishmëria e objekteve për prodhimin e thëngjillit

për punën me kapacitet të plotë të termocentraleve, sidomos pas qershorit, kur pritet të hyjnë në sistem Bloku b-1.

Gjatë dhjetvjeçarit të kaluar, nuk është realizuar asnjë remont i mirëfillt. Ndërkohë që intervenimet në blloqe janë ndërmarrë ad-hoc dhe vetëm pas prishjeve dhe ndërmarrjeve të cilat kanë qenë mjaft të shpeshta.

Sipas shënimeve paraprake, për periudhën janar-shtator, edhe pse nga aspekti vëllimor energjia elektrike është prodhuar më tepër se gjatë vitit 2001, në vitin 2002 është pritur të eliminohen të metat në funksionimin e njësive prodhuese.

Rëniet e shpeshta të njësive nga procesi i prodhimit, shkalla e ulët e shfrytëzimit të kapaciteteve, kur njësitet ishin në sistem, janë përsëritur edhe këtë vit, duke dëshmuar se niveli teknik i objekteve ende nuk garanton prodhim kontinuel dhe të sigurtë për një periudhë të gjatë.

Gjendjen e ka keqësuar sidomos djegia e Blokut b-1, pas goditjes së rrufesë. Dhe, përveç dëmeve tejet të mëdha materiale, prodhimtarinë e rrymës, e ka sjellë në gjendje shqetësuese.

Në KEK është shqetësuese edhe mosdhënia e përgjegjësisë pas gjithë atyre ndodhive. Është karakteristike se si i iket përgjegjësisë. Ta zëmë, sipas analizave mbi rrëshqitjen e dheut në Minierën e Bardhit, edhe pesha e djerrinës së pahequr ishte një nga shkaqet themelore të fatkeqësisë. Por, këtu duhet shtuar se, edhe faktori njeri bëri që të vjen deri te rrëshqitja, sepse, edhe pse u bë paralajmërimi nga ana e Institutit Shkencor "Inkos", që është vendor do të thotë, se një gjë e tillë mund të ndodhë po të vazhdohet në atë mënyrë të miqes, prap u vazhdua puna dhe n dodhi fatkeqësia. Nuk duhet harruar se në këtë kohë ekziston mbikëqyrja e agjencionit të jashtëm për miniera, por megjithatë, ndodhi rrëshqitja. Kurse, ekspertët e Institutit "Inkos" me traditë dyzetyjeçare, të cilët i kanë hartuar projektet e miqes sipërfaqësore apo tetazheve dhe i kanë mbikëqyrë ato, ata – janë anashkaluar.

Përveç kësaj, në përgjegjësi nuk u mor askush edhe me rastin e djegies së Termocentralit "Kosova-B". Se rrufeja ka goditur këtë termocentral, askush në KEK nuk e konteston. Por, Komisioni ka konstautar se për dëmet aq të mëdha të shkaktuara është fajtor prap faktori njeri. Pas goditjes së rrufesë, dëmi ka mund të jetë simbolik, në krahasim me atë që ndodhi më vonë, sikur

zjarrëfikësit shqiptarë tē lejoheshin ta fiknin zjarrin menjëherë derisa nuk kishte marrë përmasa tē mëdha. Por, edhe pse nē raportet zyrtare nuk përmendet askund, çdokush e thotë se këtë e ka penguar rrëth 3 orë rresht udhëheqja e asaj njësie tē KFOR-it, njëfarë ukrajinasi. Kjo nuk do tē duhej fshehur. Dhe pér më keq, – nē vend se dikush tē shkojë nē përgjegjësi, bëhet e kundërta: ndahan mirënjohje.

Shqetësim tjetër, tepër i madh, éshtë se gati gjysma e rrymës nuk éshtë e faturuar. Pra, as që dihet se ku shkon. Kurse, gati gjysma e rrymës së faturuar nuk arrihet tē inkasohet. Do tē thotë, nga e gjithë rryma që prodhohet, paguhet vetëm rrëth një e katërtë e saj. Pra, çështja shtrohet: si dhe kush manipulon me gjysmën e rrymës, e cila nuk dihet se ku shkon. Pér këtë, përgjigje nē KEK nuk kemi marrur.

Pastaj, problemi tjetër: borxhlinjt janë tē shumtë e tē ndryshëm, tē mëdhenj e tē vegjël, vendorë e ndërkombëtarë. Dhe, përkundër asaj se janaë bërë rrëth 7.500 aktpadi, gjykatat nuk kanë vepruar, ashtu që askush nuk éshtë dënuar, edhe pse energjia e harxhuar kudo nē botë duhet tē paguhet si edhe çdo mall tjetër dhe ndaj keqbërësve duhet marrë masa ligjore.

Përgjegjësit e KEK-ut e s hohin rrugëdaljen nga kjo gjendje t'epër e rëndë financiare nē zbatimin e një projekti ambicioz, tē quajtur nē fillim "Projekti pér përmirësimin e efektshmërisë operuese dhe fiannciare – VKSH" që tanë shkurtimisht i thonë "KEK-PO".

Ky projekt ambicioz, mund tē jetë i realizueshëm vetëm po qe se ka mbështetje tē plote, përfshirje dhe angazhim tē tē gjitha strukturave qeveritare dhe ne si Komision shfrytëzojmë rastin që tē apelojmë tek tē gjithë ata që kanë mundësi ta ndihmojnë këtë projekt - tē mos hezitojnë.

Fakti se rrymë nuk ka, duhet ta shqetësojë gjithëkend nē Kosovë pasi pa rrymë nuk ka përparim nē asnjë fushë. Rryma éshtë aq më e nevojshme nē kohën kur duhet tē tërhiqen investorët edhe nga jashtë pér fazën e privatizimit që sapo kemi filluar. Parakushtet janë pér tē patur rrymë tē mjaftueshme pér dekada e dekada. Thëngjilli i Kosovës – linjitet, sa i përket shfrytëzimit nē termocentrale, pér shkak se ka rezerva tejet tē mëdha, pastaj mundësisë së shfrytëzimit tē lehtë me metodën e miqjes sipërsaqësore dhe raportit tē volitshëm ndërmjet djerrinës dhe thëngjillit ka predispozita më tē favorshme nē Evropë.

Në bazë të hulumtimeve gjeologjike, në bazonin e Kosovës ekzistojnë 13.8 miliard ton thëngjill, që do të mundësojë prodhim të lartë të energjisë elektrike me çmim konkurrant në krahasim me alternativat tjera në rajon. Vlera e rrymës së termocentraleve tona do të rritet shum më shum, dhe, përfaktin se sipas dinamikës së paraparë, termocentralet bërthamore në rajon do të mbyllen njëra pas tjetrës, duke filluar prej Bullgarisë, Italisë e kështu me radhë, kështu që nevojat për energji në rajon do të jenë më të mëdha dhe çmimet më të larta për eksport.

Prandaj, do të duhej orientuar një strategji jo vetëm për prodhimin e rrymës për nevoja të Kosovës, por të prodhohet edhe për të eksportuar rrymë. Por, kjo nuk mund të bëhet me qasjen që sot ka kjo degë e industrisë kaq e rëndësishme për zhvillimin ekonomik të Kosovës dhe me këtë menaxhim kaq të dobët.

Se si do të dilet nga kjo gjendje, Komisioni ka dhënë rekomandimet e veta, të cilat nuk do t'i lexoj pasi i keni përpala dhe presim që do t'i pasuroni me vërejtjet dhe sygjerimet tuaja, ju të nderuar deputetë.

Dhe krejt në fund, do ta them edhe një çështje.

Komisioni, siç dihet, nuk ka pasur kompetenca të mjaftueshme si do të duhej të kishte një komision i një parlamenti normal. Për të hulumtar në çështje siç është kjo e KEK-ut. Madje, përfaqësuesi i UNMIK-ut, zoti Hajzellok, ishte ac cinik, pas seancës parlamentare që patëm mbajtur lidhur me KEK-un, sa nuk i dha të drejtë Kuvendit as ta shqyrtojë këtë çështje, përpos të drejtën për të bërë apel të paguhet rryma. Prandaj, Komisioni ynë nuk ka mund të hulumtojë e të dijë se, përveç zotit Trashler, a ka të tjerë të tillë nga ndërkombëtarët. Pastaj përpos disa keqpërdorimeve, nuk arritëm të dijmë se a ka edhe "trashlerë" shqiptarë; nuk arritëm të dijmë më konkretisht se sa ka të vërtetë që me ardhjen e zotit Rajder është stopuar hetuesia për 22(..?) vetë në KEK dhe as të mësojmë se a ka pasur aq keqpërdorime të shumta sa thuhet, sidomos në dhënien e tenderëve; pastaj ku treti gati gjysma e rrymës së pafaturuar e tjera, e tjera. M'u për këto çështje, Komisioni ka bërë rekomandimin që Kuvendi të angazhojë Qendrën për hulumtimit financiare – FIU, e cila është nën juridikcionin e Organizatës së Kombeve të Bashkuara dhe ka të drejtë të hulumtojë keqpërdorimet e mundshme si nga stafi vendor ashtu edhe nga ai ndërkombëtar.

Ju falemnderit për vëmendje.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ju falemnderit. Sipas rendit, do të duhej që minsitri përkatës që mbulon këtë fushë, do të thotë ministri i tregtisë dhe industrisë, të

ishte këtu bashkë me ne e unë nuk po shoh se është i pranishëm dhe nuk ka ndonjë arsyetim paraprak për mungesën e tij. Besoj se do të jetë mungesë e arsyeshme, por ndoshta dita e sotme është një vërejtje serioze Qeverisë për qasje më serioze të obligimeve në Parlament që ka.

Po ashtu, sipas radhës do të duhej kryetarët e grupeve parlamentare, në qoftë se donë, nuk ftoj askënd, por vetëm nëse shohin të arsyeshme, mund ta marrin fjalën.

Urdhëroni, zoti Hamiti, përfjalë.

SABRI HAMITI:

Të falemnderit zoti kryetar.

Kolegë të nderuar, ne kemi përparrë një temë shum të rëndësishme, një temë që kemi kërkaur ta hapim vetë në Kuvend. Atëherë ka qenë situatë pak më e tensionuar sepse ishte pak më ftohtë dhe s'kishte rrymë siç ka tash.

Çka dua të them me këtë hymje? Dua të them se, kur diskutojmë tema të mëdha, duhet t'i mundim emocionet e momentit, për t'u bërë racional, gjithmonë, a. Të sillemi ftoht edhe kur është nxeh, edhe nxeh, sa mundemi, kur është ftoht.

Dua të them se në këtë mënyrë të logjikës pres që të punohet në Parlament për këto tema që janë kaq të rëndësishme për Kosovën.

Përpjekja jonë, deri këtu, shihet çfarë është, se ne kishim para një raport të Komisionit përkatës, të cilin e kemi lexuar me kujdes të jashtëzakonshëm, por të cilin, në pikë të përgjithshme, në mënyrë të dendësuar do të thosha, e dëgjuam nga kryetari i Komisionit.

Megjithkëtë raport, megjithkëtë referim, ne ende nuk kemi një pasqyrë analitike, të bërë publike, rreth asaj se qysh është KEK-u, në çfarë gjendje është dhe, edhe më pak, qysh duken perspektivat e zhvillimit të tij.

Në një diskutim të këtij niveli të Seancës parlamentare, mua më duket që të dy pikat e para duhet të çojnë te kjo e fundit – te rekomandimi çka do të bëjmë ne në Kosovë me sektorin e energjetikës i cili është gjithmonë një nga sektorët më të rëndësishëm të një vendi. Sepse, prodhon mundësi për prodhime tjera. Domethënë, është burim i zhvillimit ekonomik. Nuk është problemi i KEK-ut problem a kam drita unë si i individ në shtëpi, se te ne shpeshherë, po them, individualizohen problemet. Është njëri prej problemeve, por nuk është themeli. Problemi i KEK-ut në Kosovë është burimi i energjisë, i jetesës dhe i zhvillimit ekonomik dhe në këtë pikë duhet të shikohet. Sepse, keni kujdes, rryma mund edhe të blehet. Ka vende që s’ë prodhojnë hiq, i kanë paret dhe blejnë e harxhojnë aq sa kanë. Kështu duhet të logjikojnë njerëzit e mençur për këto probleme.

Ne kemi nevojë, kujtoj, që ta kemi prodhuesin e energjisë te ne. Pse? Sepse, i kemi burimet, që janë të mëdha. Dhe, dy, sepse kemi një teknologji, e vjetër ose e re ekzistuese e provuar me decenie të tëra.

E tash?! Tash një sektor, i cili ka qenë shoqëror, ka mbet, unë do të thosha, në mjegull, pezull, i padefinuar. KEK-u çfarë është sot, nuk ka titullar të vërtetë. Sepse, janë ndërruar! Pas luftës janë emëruar njerëz vendorë të përkrahur nga qeveria e atëhershme. Brenda dy-tri vitesh, statusi i udhëheqësve të tyre ka degraduar totalisht, sepse janë hyrë në lojë elementet ndërkombëtare, e kanë tumirë ose përkrahur një udhëheqje, pasandej e kanë lënë atë udhëheqje, janë rrasë vetë me komisione të nivelistë parë, të dytë, të tretë dhe tashti ne jemi në situatën kur AKM-ja që, po ju them unë, është një super-qeveri në Kosovë, a? I ka marrë mbi vete të gjitha dhe i ka mbulue me kapuç. AKM-ja, në këtë lëmi, i ka tre konsultantë; të tretë janë të huaj; përfaqësojnë komunitetin ndërkombëtar por unë po ju them - janë tretë serbë, nëse s’janë tretë serbë – slavë janë sigurisht tretë, në AKM përgjegjës për këtë pjesë të industrisë. Mua më çudit që Komisioni ynë nuk i ka hulumtuar këto probleme, por ka dhënë komente ngapak emocionale rreth KEK-ut. Hetimet duhen dhe kërkimet t’bëhen deri në fund.

Çka dua të them? Dua të them se tash jemi në një situatë absurde për KEK-un dhe jo vetëm për KEK-un, por KEK-un e kemi në rend dite sot. Kush do ta menaxhojë? Kush do ta udhëheqë KEK-un? Me të cilat kompetenca? AKM-

ja, thotë: ne udhëheqim dhe ne jemi titullarë të kësaj pasunie, sepse pasunia është shtetërlore dhe shoqërore dhe ne jemi super-qeveri ose administratë ose shtet.

Në anën tjetër, i kemi udhëheqësat e KEK-ut dhe popullata që merret me atë problem, e cila ka idenë që kjo duhet të qeveriset nga vendësit, nga ekspertët vendës, të provuar me decenie atje, nga ekspertët e Elektroekonomisë së Kosovës dhe në fund, kapuç i të gjithë këtyre, të jetë Qeveria e Kosovës. Dhe, këto dy ide, nuk artikulohen kurrë publikisht kaq qartë qysh po përpinqem t'i them unë sot kështu. Krejt i keni me figuracione: "do të ishte mirë", "por ndoshta" e tjera, e tjera. Këto sende "me ndoshta" nuk ndodhin dhe unë përvete mendoj që – duhet sa më shpejt kjo veprimtari të merret e të udhëhiqet me përgjegjësi të plotë dhe me definicion të plotë të përgjegjësisë nga ekspertët vendës. Të merret nën kujdesjen e Qeverisë së Kosovës. Po, edhe Qeveria, atëherë – të merr përgjegjësitë. Mos të luaj edhe Qeveria me figura në opinion. Herë e duam, tani njëri prej ministrave tanë, unë e kam dëgjaur në televizion, ka thënë: "jo se është patate e nxeh të". Hajde, ftofne, pra, e merrne, nëse është e nxeh të! Qeveria nuk mundet publikisht të thotë: – e duam KEK-un ta qeverisim dhe jo publikisht të bëjë projekte që t'i jipet në qeverisje, unë po e quaj, të dhunshme dhe emrat tjerë janë çfarëdoni – të huaj, e cila do të duhej të paguhej, rreth 20 e kusur milion, me ardhë me na qeverisë nga jashtë KEK-un e në të njëjtën kohë thotë ne kemi ekspertë. Këto janë dy qëndrime që s'rrinë, zotni. Nuk rrinë njëra me tjetrën! Ose kemi ekspertë të fortë që mund ta qeverisin një ndërmarrje tillë publike dhe t'i përgjigjen Qeveroisë ose s'kemi. Nuk mundet me dy vija të punohet në të njëjtën kohë. Për mua është absurd që të mirret, të thirren ekspertë të ashtuquajtur të huaj, edhe të paguhen shumë shtrenjt që ta qeverisin KEK-un. Për mua është marria më e madhe që e kam dëgjue. Kjo publikisht krejt mirë s'është, por kështu qëndron. Kërkesa është në tavolina. Dhe, kjo duhet të dihet publikisht. Ju lutem shumë! Nuk ka atëherë nevojë të bisedohet me dysi. Qeverisjen e KEK-ut le ta marrin njerëzit që e dijnë lëminë.

Pse unë jam skeptik ndaj këtyre komisioneve? Po, ne jemi të gjithë të vetëdijshëm dhe edhe Komisioni sigurisht ka biseduar me përgjegjësit në KEK, se krejt këta njerëz të huajt që kanë ardhur, kishe me ndihmues, besoni nuk janë profesionistë. Janë njerëz të dobët këta njerëz. Vijnë me lidhje. Dijnë diçka, por dijnë kaq pak, mirëpo mosdijen e vet e mbulojnë gjithë me variane të përgjegjësive që i kanë ndaj tjetërkujt, jo ndaj Kosovës. Prandaj është krijuar ai konfuzioni mbretëror – mazhur në Kosovë që ka

shumë vjedhje në KEK por s'po dihet kush po vjedh. Ju e keni AER-in, i cili thotë, unë i kam d'hënë kaq pare, vendasit thonë s'i ke dhënë kaq pare se s'kanë hy mjete kaq. Ai thotë: – shikoni, jo që s'ju tregojmë ku i kemi harxhuar paret, por ju as që keni të drejtë të lypni dhe ne as që kemi të drejtë sepse ruajmë fshehtësinë e menaxhimit dhe nuk do t'ju thomë kurrë. Dhe këtë, opinionit edhe Qeveria edhe ne si Kuvend duhet t'ia thomë njëherë. Shkurt me i ra, çdo gjë që është punuar në KEK, vendasit lidhje s'kanë, sa ka ardhë, e sa ka shkue, sa ka ra rrugës. Kërkush s'e din dhe s'ka me dijt sepse s'trejgnë. Ata thonë që ne e kemi n'detyrë mos me tregue. Aq më tepër e kemi të palejueshme t'ju tregojmë.

Unë, në këtë situatë them që, Qeveria jonë mund të bëjë transparencë, por mund të bëjë transparencë bile për mjetet që i jep vetë dhe Qeveria jonë është naive nëse jep mjete për KEK a këndoqoftë dhe i ndalohet të marrë llogari ku po harxhohen. Dhe plodoj që, çdo cent që jep Qeveria duhet të jetë transparente dhe ta dijmë. Nëse s'e dijmë çka bën AER-i. Kjo është përgjegjësi. Domethënë, merr bile atë që e ke në dorë dhe apeloj që nëse krijohen..., është naivitet që Qeveria të paguajë me pare të Kosovës ekspertë të ashtuquajtur të jashtëm që janë të kategorisë zh, që ta udhëheqin KEK-un dhe të japë pare. Kjo më është naivitet total.

Unë kam shifra këtu sa ka fuqi, për shembull, thonë – bazeni i Kosovës i ka 11 miliard e 800 milion fuqi linjët; tjejtri – bazeni i Dukagjinit 2,2 e tjera. Pasandej, kam elemente që kapacitetet e instaluara të elektroekonomisë së Kosovës – KEK-ut janë 1478 megavatë ku “A-ja” i bën 800 megavatë, kurse dy “B-ëtë” 678. Po krejt këto janë teorike do të thosha unë. Se, menjëherë më vonë, kam shënime që të gjitha “A-të” faktikisht s'i prodhojnë më shumë se 350 megavatë a 800 i kanë të regjistruar! Çka dua të the? Dua jtë them që edhe ne duhet të largo hemi prej figurave rreth KEK-ut, të bëhem real. Ato “A-të” e KEK-ut janë duke vdekur. Domethënë, stabilimente shumë të vjetra, “B-eja” jep 5 00, pësëqind Kosovën s'e n'gijnë rrymë, kështu që n'e duhet ta dijmë sot çka po dojmë.

Ne po dojmë që të ruhet KEK-u; të transformohet; të bëhet ndërmarrje profitable. Ka mundësi, sepse burime ka, resurse njerëzore ka, por duhet bërë strukturimi. Ka shansë në ambientin rreth të jipet rrymë dhe të merret, me kusht që lidhja e 400-shit të bëhet me Shqipninë në mënyrë që të ketë transmetimmarrje, një lidhje e hidro me termo-elektrana dhe s'fundit, shkurt: – është një veprimtari me të cilën duhet të merremi shumë seriozisht.

Dhe, në rekomandimet tonë, unë mendoj që përafërsisht do të duhej të silleshim rrëth kërkesave që KEK-u të vazhdojë të transformohet, të prodhojë, të bëhet profitabile, element themelor për ekonominë e Kosovës dhe për mirëqenien e njëjëzve. Dhe kjo mund të bëhet me fuqitë që kemi ne.

Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ju falemnderit zoti Hamiti. Deputeti Gani Koci, le të përgatitet Haki Shatri.

A dëshironi në emër të grupit. Po, por përditë po i ndërroni Berat, qysh po doni. Urdhëro...

BERAT LUZHA:

Të nderuar kolegë deputetë,

Raporti i Komisionit përkatës të Kuvendit, padyshim se është i hartuar mirë, por besoj se ai nuk ka mund të hyjë në esencën e problemit për të cilin është formuar. Raporti si i tillë, përkundër përpjekjeve, nuk ka dhënë përgjegje në shumë çështje kyçë.

Dihet tashmë se KEK-u është bërë një nga problemet kryesore të Kosovës, kurse po hohet se në të, për këto katër vjet të pasluftës, kur vazhdimisht na ka lënë në terr, janë investuar - jo 500, si thuhet në Raport, por rrëth 700 milion dollarë. Vetë zoti Rider e ka përmendur shifrën prej 611 milionëve, ndërkaq ekspertët vendor flasin se mbulesë investimesh në KEK mund të gjendet vetëm për 130, e më së shumti për 200 milion dollarë. Ku kanë tretur 400-500 milion të tjera. Me këto pare kanë mund të ndërtohen, sipas ekspertëve, 3 blloqe të reja termocentralesh me fuqi prej nga 300 megavatësh, me të cilat do të zgjidhej përgjithmonë problemi, jo vetëm për Kosovën.

Për këto mjete duhet të përgjigjen udhëheqësit ndërkombëtar dhe ata të KEK-ut, të cilët janë të heshtur, të frikësuar, të dëgjueshëm deri në absurd. Përgjegje do të duhej të ipnin që nga Xho Diksoni, Endi Birparku e deri te Marko Koshir. Ata kanë heshtur dhe injoruar vërejtjet dhe kritikat që janë bërë në emër të KEK-ut dhe nuk kanë

lejuar asnjëherë që KEK-u të jetë transparent. Askush nuk beson se në KEK kishte vetëm një skandal finansiar, si ishte afera Trashler. Jo- transparenca totale e organeve kompetente rreth KEK-ut, mbyllja nën dry e shifrave dhe fakteve të bën të dyshosh edhe më s humë për s kandale e afera të tjera të mundshme. Askush nuk e di se çka po ndodhë në KEK; Ku kanë shkuar paratë e proklamuara se janë të investuara; Cila është perspektiva e KEK-ut; A do të kemi energji pas shpenzimit të parave të suficitit gjatë dimrit të ardhshëm; A do të ketë prap rrufe dhe djegie të centraleve; Pse tenderat u jipen vazhdimisht firmave të huaja - kur 90% të punimeve i kryejnë vendorët, madje vetë punëtorët e KEK-ut.

Në vend se të punohej për mëkëmbjen e KEK-ut, dikush është i interesuar ta shkatërrojë atë, sepse, duke e shkatëruar burimin e energjisë shkatërron tërë ekonominë e një vendi. Dhe, mbajtja e Kosovës në ankthin energetik, mund të ketë prapavijë politike dhe ekonomike. Shumëkush pyet – si është e mundur që centralet të punojnë edhe gjatë luftës, kurse pas luftës, jo. Dashakëqinjt e Kosovës do të thoshin “ata” do të thotë “shqiptarët nuk mund ta mbajnë një termocentral të vetëm, e jo më të mbajnë një shtet”!? Terri, pos dëmeve të pakompensueshme në ekonomi dhe rrënimet e bazës ekonomike të Kosovës ka qenë njëri nga arsyet kryesore që investorët e huaj të mosderdhin kapitalin e tyre në Kosovë. Askush nuk mund ta kuptojë se si dhe aspak deri tash nuk është investuar në miqjet apo minierat sipërfaqësore; se ato janë ekspluatuar në mënyrë të egër edhe pas luftës, jo vetëm para luftës dhe në mënyrë joprofesionale, duke shkaktuar në këtë mënyrë rrëshqitje të dheut dhe dëmet e pakompensueshme. Dhe, nuk është çudi që një ditë termocentralet të bijnë nga prodhimi pikërisht për mungesë të thëngjillit, mund të ndodhë edhe kjo.

KEK-u tash ka filluar një proces të imponuar të ristruktuimit negativ e destruktiv të tij, me të cilin parashihet zbritja drastike e numrit të punëtorëve dhe mbyllja e një mori objektesh dhe repartesh prodhuase.

Objekttrajtimi i zyrës së rikonstruimit së bashku me dy bordet e KEK-ut është bërë mbyllja e reparteve dhe shërbimeve si e tertores, ngrohtorës, kimisë dhe energetikës, shërbimet e rojeve, ambulancës së mjekësisë së punës, e tjerë, që po reflektohet me efekte negative dhe në reagime e protesta të punëtorëve.

I quajturi top-menaxheri i KEK-ut, zoti Rider, i pruar apostafat nga Gjermania e zhvilluar demokratike dhe transparente, përafër një vit të punës, nuk arriti jtë bëjë asgjë. Ai, jo vetëm se nuk bëri gjë, por as nuk pa asgjë në KEK, kurse në kohën e tij kishin ndodhur dështimet më të mëdha. U kthye në

shtëpi pa dhënë asnjë raport publik për gjendjen në KEK, pa dhënë asnjë deklaratë serioze, madje asnjë prononcim publik për gjendjen e rëndë në të cilën e la ai KEK-un. Shkoi pa kërkuar ndjesë nga punëtorët e tij dhe nga mbarë popullata e Kosovës, e cila kurrë nuk arriti ta mësonte se sa e kishte rrogën ai. Këtë së paku e kishte borxh moral. E kishte borxh moral të shpjegonte se si e kishte gjetur dhe si e kishte lënë KEK-un e tij.

Natyrisht se grushti i parë shkatërrues është fatal KEK-ut iu dha që në fillim, pas luftës nga shtylla e katërtë e UNMIK-ut me deklaratën publike – se rrënya nuk do të paguhet për shkaqe humanitare. Është vështirë që diku popullsia të paguajë obligimet në mënyrë vullnetare. Pastaj ishte ndaluar instalimi i njehësorëve elektrik; ishte liruar nga pagesa e rrymës minoriteti serb; kishte filluar, siç thamë, ristrukturimi dhe menaxhimi i gabuar dhe negativ i KEK-ut; shifrat e investimeve nuk i përgjigjeshin rehabilitimeve të stabilimenteve dhe objekteve të prodhimit.

Natyrisht se në KEK ka organizim të dobët dhe papërgjegjësi, madje më keq se që kishte para luftës. Këtë gjendje e kushtëzonte statusi i parregulluar juridik i koorporatës, mungesa e dokumentacionit përkatës dhe e normativës ligjore.

Në Raport, njëkohësisht nuk është bërë fjalë për parametrat e prodhimit në periudhat e caktuara kohore; për transaksionet shitblerëse të energjisë dhe sidomos për transaksionet me njëfarë EFT – një kompani serbe për shitblerjen e energjisë; për marrëveshje denigruese me metoda të imponuara, me kërcnime e mashtrime me Elektroekonominë e Serbisë që bëhet në emër të administrimit me Kosovën dhe në emër të Rezolutës 1244, për ta thyer kështu më leht rrezistencën eventuale të vendorëve.

Nuk bëhet fjalë as për rritjen enorme të pagave të udhëheqësve, për blerjen e banesave për udhëheqës edhe kur ata kanë shtëpi apo banesë tjetër. Këto nuk kanë mund të shpjegohen asnjëherë deri tash sepse sistemi i informimit në KEK gjithmonë ka qenë i myllur dhe jo transparent. Askush aty nuk guxon të flasë asnjë fjalë.

Duke përkrahur konkluzionet e Grupit punues, të dhëna në Raport, Grupi Parlamentar i Partisë Demokratike, kërkon që në energjetikë dhe konkretisht në KEK të bartë sa më shpejt që të jetë e mundur kompetencat te organet vendore, të formohet ministria për energjetikë, në mënyrë që Qeveria e

Kosovës ta marrë përgjegjësinë dhe kontrollin si dhe të hartohet ligji për energjetikën.

Gjithashtu, për shkak të problemeve të mëdha dhe rëndësisë së këtij sektori ekonomik, propozoj që Kuvendi i Kosovës të formojë komisionin parlamentar për energjetikë.

Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ju falemnderit zoti Luzha.

Para se të vazhdojmë, një lutje. Deputetët të mos dalin të lexojnë shkresa për të cilat vetë nuk kanë mundësi profesionale të thonë a janë të vërteta a s'janë të vërteta. Sepse, lënë përshtypje të joseriozitetit.

Ndërsa, rekomandimet, dhe mua më pëlqeu pjesa e fundit e zotit Luzha, fare pjesa e fundti e zotit Hamiti, të ruhem nga ato për çka nuk jemi të sigurtë se kemi dokumentacion valid.. Nuk jeni... Unë po ju demantoj kategorikisht dhe kur të doni që dilni me sa dollarë mundeni sa me ndërtuar...? Jeni krejtësisht në shtërnishtë. Prandaj, ju lutem të gjithëve për këtë...

Në emër të AAK, zoti Ramush Haradinaj.

RAMUSH HARADINAJ:

Zoti kryetar, të nderaur deputetë,

Do të mundohem të jap një ndihmë në atë që është punë e bërë nga Komisioni. Kjo ndihmë, në radhë të parë, mendoj se vjen nga një pozicion jo i një eksperti, por i atyre që bartin përgjegjësi për zhvillimet në përgjithësi në Kosovë, e me këtë rast mendoj në përgjegjësitë politike pra çfarë i kemi ne te subjekti politik që unë përfaqësoj.

Mendoj se zhvillimet në energjetikë në Kosovë, në radhë të parë, nuk duhet vetëm të izolohen si në KEK dhe gjendjen në KEK, por duhet të mendojmë

më konkretisht në energjetikën në Kosovë dhe të mendojmë në të gjitha potencialet tjera apo burimet tjera energjetike që i ka Kosova.

Sa i përket çështjeve në të cilat ne mendojmë se rekomandimet e Komisionit mund të pasurohen me disa aspekte, unë do t'i sjell këtu veç e veç.

Në radhë të parë, ne duhet të japim një pasqyrë menaxhimi në KEK qfarë është; si është zhvilluar në etapa të ndryshme; me çka është ballafaquar dhe qfarë është sot. Pra, duhet ta themi vlerësimin tonë rreth menaxhimit në bazë të njohurive dhe të dhënavë që posedojmë.

U fol për teknologjinë, e këtu duhet të bëhet një shkoçitje edhe me propozime konkrete se si do të trajtohet teknologja ekzistuese, pra infrastruktura. Tërë infrastruktura duhet të studiohet dhe duhet të mendohet në hapa të mëtutjeshëm.

Për shembull, ne dijmë se "Kosova-A" është ndotësi më i madh i ambientit në Kosovë, rrezikon jetërat e njerëzve. Ne duhet të japim vlerësimin tonë se si do të sillemi më tutje ndaj kësaj teknologjie.

Dhe një çështje që preokupon dhe mendojmë se është me rëndësi dhe që do të ndikonte pozitivisht në furnizimin me energji, është inkasimi. Pra, në rast se i bashkojmë këto tri aspekte: menaxhimin me potencialet tona; gjendjen e teknologjisë, të infrastrukturës, pra veprimet që duhet ndërmarrë dhe inkasimin, atëherë na del një rrethanë ose një konstatim – çka mungon. Mungon një autoritet vendor i energjetikës, i cili do të ishte partner i njerëzve përgjegjës që kujdesen apo që veprojnë përditë në këto çështje të caktuara. Njerëzit tanë që veprojnë në menaxhim në KEK, vendorët – kosovarët në këtë rast, ata që përkujdesen për teknologjinë, ata që punojnë dhe veprojnë për inkasimin, janë të ballafaquar me mungesën e një mbështetjeje. Pra, ankesa më e madhe, krahas të gjitha atyre që ndodhin dhe vërejtjeve që kemi, ne dijmë se ka njerëz që punojnë ditëenatë në kushte të vështira – e me pasë e dhe këtë situatë, është që ata nuk e kanë partnerin vendor.

Pra, ajo që duhet të vijë sipas nesh, në rekomandime, duhet të jetë shum e thënë qartë: në Kosovë nevojitet, që të dilet nga kjo situatë, formimi i autoritetit vendor të energjetikës, në këtë rast i ministrisë së energjetikës; aprovimi i një strategie të organizuar në etapa edhe për dalje nga situata e tashme por sidomos afatmesme dhe afatgjatë për energjetikën dhe

mbështetjet e kësaj strategje nga Qeveria e Kosovës dhe nga institucionet e Kosovës. Në rast se ne nuk veprojmë në këtë drejtim, në rast se ka hezitime dhe në rast se nuk e kemi një ofertë të qartë për marrjen e përgjegjësive në këtë lëmi dhe sidomos për ndërtimin e një autoriteti vendor të energjetikës, mendoj se periudhat që vijnë do të jenë vetëmsa më të vështira. Kosova nuk do të ketë në vazhdimësi suficit për të blerë rrymë dhe gjithësesi rrëthanat në Kosovë do të vështirësohen. Pra, mungesa e rrymës do të sjellë pasoja edhe më të mëdha.

Dëshiroj të theksoj se Komisioni, pra rekomandimet, duhet të përmblidhen në një konkluzë. Ajo që i mungon Kosovës është një partner për të gjithë ata që punojnë në energetikë vendori, që në këtë rast është autoriteti vendor i energetikës, pra ministria e energetikës.

Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Zoti Hajredinaj, ju falemnderit. Në emër të Koalicionit “Kthimi” a dëshiron ndokush të paraqitet. Zoti Ivanoviq e ka fjalën.

OLIVER IVANOVIC:

Poštovane kolege, kao i vi, ni mi nismo zadovoljni kao Koalicija, razume se stanjem u elektroprivredi, pre svega zbog toga što kao direktnе konsegvencije toga imamo svakodnevne prekide u napajanju strujom, a imali smo to čitave zime kada je to bilo mnogo teže i mnogo opasnije.

Danas sam čuo od prethodnih govornika jednu tezu koja je tačna, ali koja je opasna sama po sebi, jer ispada da to malo Srba koje ima ovde mogu na direktan način ugroziti stepen naplate električne energije na čitavoj teritoriji pokrajine, što je apsolutno netačna konstatacija. Naime, Srbi, znate i sami, žive u dosta teškim uslovima i pitanje njihovog svakodnevnog preživljavanja ponekad je vezan i za uslove života u kojima žive.

Rekao bih da električna energija, u stepenu u kojem se naplačuje na čitavoj teritoriji pokrajine, od 25% apsolutno nije zadovoljavajuća. I, čak kad bi svi Srbi platili, to bi se povećalo na negde 28% do 30% naplate a to je loše. S tim ne možemo biti zadovoljni.

Mnogo veći problem od toga je proizvodnja. Proizvodnja koju daju termoelektrane u ovom trenutku kreće se u proseku između 300 i 400 megavata prosečno dnevno. Znači takvu energiju daje. Instalirani kapaciteti od 1350 megavata, ako, možda grešim za par megavata gore-dolje. S takvim stepenom iskorišćenja tehničkih kapaciteta, nijedna proizvodnja ne može biti profitabilna. Konkretan rezultat toga je da nam je cena energije koju na taj način dobijamo od prilike 2 do 3 puta skuplja nego cena fakturisane energije. A onda, kad tome dodamo da ta fakturisana se naplačjuje sa 25%-ova situacija koja je, apsolutno je nezadovoljavajuća.

Energija je čudna stvar. Ja nisam najveći stručnjak, da se razumemo, i nisam baš stručnjak za to, ali pomalo znam o tome. Taj naš sistem, termoenergetski sistem ovde u pokrajini ne može da funkcioniše sam za sebe. Ne treba bežati od saradnje i sasvim je normalno da ta saradnja postoji, pre svega sa EPS-om – Elektroprivredom Srbije ali i sa ostalim elektroprivrednim sistemima u regionu. Ti se sistemi međusobno pomažu, razmenjuju energiju u trenutcima kada su špicevi, pa sa zemljama s kojima nikada nismo imali nikakve kontakte i s kojima recimo ni naša pokrajina ne graniči administrativnim linijama, recimo, može razmenjivati energiju. Odavde iz termoelektrana je svojevremeno energija išla u Rumuniju, prodavalo se Rumunima, Grcima, Albancima, mislim u Albaniji, predavalo se Italijanima i to nije nikakvo čudo. Mislim da je možda prilika da, kada razgovaramo o termoelektranama sa jednim novim pristupom jer novim prilazom prevaziđemo te načine klasičnih podela na one s kojima možemo i za one s kojima ne možemo.

To je možda prilika da vas podsetim da je, kao što reče kolega, šef Poslaničke grupe u ovom trenutku PDK-a, u vreme rata je prosek proizvodnje 98.-me, 97. i ranije bio oko 900 megavata. Za zadnje četiri godine, znači do rata je uloženo, to pouzdano znam 18 ili 19 miliona maraka u rekonstrukcije i tekuće održavanje. Kada se to uporedi sa ovim 700 miliona evra, to je smešno, to se jednostavno ne da poređiti. I mnogo manja cifra bi nas trebala da zabrinjuje, a 700 miliona evra je nešto što bi trebalo da da mnogo bolje rezultate.

Ja bih htio da kažem još jednu stvar. Da će sigurno situacija da se popravi onoga trenutka kad se oni koji su nad radnim mestima, odgovornim radnim mestima, budu smatrani mnogo odgovornijim. Kada za svoj rad i za svoje doprinose koje daju na radno mesto budu i odgovarali i kad budu jednostavno snosile određene sankcije kad to ne ide.

U ovom trenutku, prvo što karakteriše termoelektrane jer njihov rad je apsolutno netransparentnost. Mi spekulišemo sa ciframa. Iz mnogo izvora sam čuo ovu cifru od 700, od zvaničnih izvora sam čuo takođe oko 500 i, iskreno rečeno, verujem ovim nezvaničnim izvorima, čak iskreno rečeno verujem da je iznos sredstava koje je uložen u termoelektrane mnogo veći.

Vi imate slučaj, samo jedan prijavljen slučaj za zloupotrebu sredstava namenjenih termoelektranama. To znate, ovaj poznati slučaj Trašler i njegov slučaj, suđenje koje je sada u toku ili se završava. Ali, ja sam ubedjen da jedna nezavisna parlamentarna komisija, sa uvidom u svu dokumentaciju, uz saglasnost UNMIK-a, bez namere da mi se mešamo u njihov posao, imala mnogo radikalniji, recimo izveštaj i taj izveštaj bio u samom slučaju bio mnogo objektivniji nego Izveštaj koji smo dobili, koji dobijamo u formi nekoliko informacija, nekoliko critica o stanju i o radu KEK-a.

Konačno, da ne dužim mnogo, ja ču da se osvrnem na ono što nas posebno tišti a to je Srpska zajednica. Ja vas molim da sa razumevanjem gledate na one koji ne plačaju struju a nalaze se potpuno izolovani. Možda to vama izgleda čudno ali to neće bitno popraviti situaciju ali će bitno pokvariti nekakav politički imidž koji pokušavate da stvrite kao Albanska većina u ovoj Skupštini i na teritoriji čitave pokrajine.

Molim vas, jer to nisam uspeo da uradim u razgovoru sa UNMIK-om, UNMIK nije imao puno razumevanja, baš bojeći se vaše reakcije. Možda bi apel sa ove govornice, da se u pojedinim teškim socijalnim slučajevima, pogotovo u slučajevima ljudi koji žive u enklavama, može nači razumevanje u tom smislu da se još za jedno vreme odloži pitanje naplate te električne energije.

To sigurno će taj narod umeti da ceni i to će znati da pokaže i na način kako ćete vi moći da razumete. Hvala.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ju falemnderit. Grupi Parlamentar joserb dhe joshqiptar, a dëshiron ta marrë fjalën.

Ju falemnderit. Para se të kalojmë në debat, për deputetët që kanë të drejtë dhe janë të paraqitur, e kam një lutje dhe kërkes. Unë mendoj se debati duhet të zhvillohet në drejtim të fuqizimit të propozimeve të grupeve parlamentare. Mos të merremi shumë me diagnostikën e gjendjes, sepse përafërsisht e tha edhe grupi që është caktuar funksional edhe shefat e grupeve parlamentare, por për atë çka mund Parlamenti të kontribuojë dhe cilat janë detyrat tona që t'i fuqizojmë dhe në një mënyrë dhe gjatë ditës t'i aprovojmë ato.

Tani të fillojmë me debat. E ka fjalën Gani Koci dhe le të bëhet gati Haki Shatri.

GANI KOçi:

Inderuar zoti kryetar, të nderuar kolegë,

Që në fillim dua të konstatoj se, kur debatohet për këso pikash të rëndësishme, siç është çështja e KEK-ut, ne kemi patur edhe një përvojë nga e kaluara për çështje të rëndësisë së veçantë, siç ka qenë siguria dhe çështja e gjyqësisë, kemi ftuar personat përgjegjës për këto fusha, prandaj edhe kjo pikë e rendit të ditës ka qenë dashur të projektohet dhe përgatitet në atë mënyrë që të marrin pjesë të gjithë përgjegjësit relevant që kanë të bëjnë me energjetikën dhe këtu kam fjalën, para se gjithash, për AKM sepse ajo, siç u tha edhe më herët, na del një super-qeveri, pastaj bordi mbikëqyrës i KEK-ut, por edhe bordi ekzekutiv i KEK-ut. Do të thotë, këto tre mekanizma, këto tri subjekte është dashur sot të jenë pjesëmarrëse në këtë debat dhe natyrisht të dalin edhe ata dhe t'i dëgjojmë edhe qëndrimet dhe vërejtjet e tyre rrëth këtyre çështjeve.

Unë nuk dua të shtrohem në Raport, sepse vetë rekomandimet tregojnë se çka duhet ose së paku të ndërmirret në këtë fazë, por unë konsideroj se ky Kuvend duhet të marrë një qëndrim që definitivisht KEK-u o të menaxhohet nga vendorët, dhe unë konsideroj se kemi aftësi dhe ekspertë sepse KEK-u nuk mund të menaxhohet nga njerëz jashtë KEK-ut por pikërisht nga ata që

tash e dyzet vjet menaxhojnë dhe mbajnë KEK-un, o t'u lihet ndërkombetarëve tërësisht dhe natyrisht ne të mos marrim përgjegjësinë për gjendjen energetike këtu. Sepse, është një dukuri që është vërejtur kur sadopak kur ka rezultat ose suksese vazhdimit ndërkombetarët i marrin si të tyre, ndërsa për dobësitë, avaritë e ndryshme dhe të metat e ndryshme në menaxhimin e këtij segmenti ekonomik dhe shoqëror gjithmonë faji iu mbetet vendorëve dhe konsideroj se kjo është një e padrejtë që, nëse vazhdohet në këtë mënyrë, atëherë ne do të jemi të gjithë përgjegjës për këtë.

Në Raport, konsideroj se nuk është definuar qartë, ose nuk kanë pasë mundësi që të flasin pak më gjatë rreth metodologjisë dhe rreth politikës që është përdorur dhe zbatuar në emër të ristrukturimit të KEK-ut. Dhe, këtë segment, po them, në KEK kryesisht bartës kanë qenë të huajt dhe pa kurrfarë parapërgatitjeje, pa kurrfarë analizash, pa kurrfarë studimesh kanë marrë vendime që vërtetë kanë irituar edhe punëtorët, kanë irituar edhe popullatën në përgjithësi.

Unë dua të përmend vetëm një fakt. Është një dokument që merret si studim i shkruar nga të huajt, se kryetari tha të flasim me dokumente, për mbylljen e një njësie të Gasifikimit dhe do të lexoj vetëm arsyetimin se me çfarë arsyetimi dalin. Thotë "Historiku. -Para luftës në Gasifikim janë prodhuar produkte si vijon: ajri i komprimuar për "Kosovën A" dhe "B"; oksigen për Feronikel; azot i lëngët për treg; ujë i dekarbonizuar e të tjera. Gjendja e tanishme: Momentalisht vetëm njëri nga pesë turbo-kompresorët nevojitet si rezervë". Dhe me kaq përfundon krejt propozimi i të huajve për mbyllje të një njësie që vepron dhe ka vepruar në kuadër të KEK-ut. Dhe, të tilla arsyetime, të tilla analiza, të tilla veprime në emër të strukturimit - vërtetë kanë pru në këtë gjendje.

Duhet përmendur edhe një fakt, edhe njëherë, që kam qenë pjesë, jam punëtor i KEK-ut dhe kam qenë në Komisionin për regjistrimin e mjeteve, regjistrimin fizik të mjeteve themelore të KEK-ut, ndërsa vlerësimi i tyre është bërë më vonë. Nga afér 70 mijë njësi, si mjete themelore që kanë dalë, kur janë vlerësuar – vlera e tyre pa llogaritur tokën ku janë, ka dalë diku 400 milion dollarë. Do të thotë, vlera kapitale e KEK-ut, sot, është 400 milion dollarë, pa llogaritur minierat atje. Dhe, dikush ka dëshiruar që vërtetë të zbretë ose të ulë substancën ose kapitalin e KEK-ut që në një të ardhme, në rast të privatizimit ose të dhënes me konsesione, të ketë një vlerë sa më të ulët. Këtë e kanë bërë ata që po thuhet se po na ndihmojnë, ndërsa nga ai vlerësim, si donacione në këto mjete themelore, mund t'u gjendet vend vetëm

100 milion euro ose dollarë. Ky është fakt, është e dhënë, pra ndaj rreth kësaj duhet të diskutohet.

Është edhe një çështje tjetër. U përmend çështja e inkasimit. Vërtetë KEK-u, siç e dini, borxh ka mbi 136-7 milion euro. Por, duhet përmendur vetëm këtë fakt: Njësitë buxhetore dhe dihet cilat janë njësitë buxhetore, KEK-ut i kanë mbi 13 milion euro borxh. Prandaj, hajde ne si Kuvend, ku kemi ndikim në këto njësi, të përmbushim këtë pjesë të obligimit ndaj KEK-ut.

Dhe, krejt përfund, ajo që është kryesore, është përmendur edhe në Raport – Mosdefinimi i statusit të KEK-ut ka pru deri te kjo gjendje. Nëse kemi mundësi, nëse kemi kompetenca, ta definojmë këtë çështje dhe unë konsideroj se ekspertët kosovar do të janë në gjendje të menaxhojnë KEK-un dhe të përmirësojnë situatën energjetike në Kosovë.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Gani, ju falemnderit. Haki Shatri, le të bëhet gati Millovan Jovanoviq.

HAKI SHATRI:

T'falemnderit, zoti kryetar. Të nderuar kolegë,

Nuk do të flas as lidhur me Raportin dhe as nuk do të përpinqem me diagnostiku gjendjen e deritashme në punën e KEK-ut.

Para se të dal në epiqendër të përbajtjes që do ta them, dua të mbështetem në dy fakte që sot janë prezente në punën e KEK-ut.

Sipas dokumenteve themelore në fuqi, KEK-un e menaxhon dhe e drejta i rezervohet Përfaqësuesit special i cili administron me pronën shoqërore, publike dhe shtetërore si dhe me rregullimin e ndërmarrjeve publike.

E para: Që nga viti i kaluar, përgjegjës për menaxhimin dhe rregullimin e aktiviteteve të ndërmarrjeve publike janë AKM dhe Komisioni për rregullimin e shërbimeve publike. Për këtë qëllim është themeluar edhe bordi mbikëqyrës, i cili menaxhon prodhimin,

bartjen, distribuimin dhe shitjen e eneregjisë elektrike; projekton dhe aprovon politikat zhvillimore të KEK-ut, instrumentet financiare e tjera.

Elementi i dytë, që na shërben si bazë për të nxjerrë ndonjë konstatim dhe rekomandim, është se Kosova nuk e ka shfrytëzuar shansin e vetëm ideal, shansin e prezencës intensive të donatorëve në periudhën e pasluftës. Në fakt, donacionet e deklaruara, kur bëhet inventarizimi i pajisjeve dhe teknologjisë, nuk përputhen me shumën e deklaruar të donacioneve. Këto janë dy elemente që na shërbejnë si bazë për të dalë te projekzioni në të ardhmen.

Në mënyrë që ky debat në këtë Kuvend të jetë i fryshtëm dhe të japë rezultate, mendoj se Kuvendi duhet të gjejë formë dhe mundësi që të obligojë Qeverinë dhe resoret përkatëse të saj që fillimisht t'i qasen hartimit të strategjisë së zhvillimit të shërbimeve publike dhe në veçanti sektorit të energjetikës.

Dihet se nga kjo situatë mund të dilet me fillimin e menjëherëshëm të reformës në sferën e shërbimeve publike. Por, me reformë, meqenëse nënkuptohen edhe vetë procesi i privatizimit, unë dua të them këtu se, në shërbimet publike, privatizimi nuk mund të fillojë në këtë fazë dhe as nuk mendoj në proces të privatizimit.

Hapi i parë, që do të duhej bërë, mendoj se është identifikimi i fushave të operimit në fushën e energjetikës; ndarja e llogarive në sektore veç e veç; ndarja vertikale; hyrja e akterëve të ri në sistem, jo në sektorët kryesor por në segmentin e industrisë prodhuese, të shërbimeve e tjera. Dhe kjo do të përbënte esencën e reformës në KEK. Kjo do të krijonte pastaj bazë për hapa tjerë për të ardhmen.

Me ristrukturim krijohen kushte për investime të reja në KEK, të cilat janë e vëmja zgjidhje e problemit. Ristrukturimi mundëson investime nga vetë KEK-u, më vonë, dhe investime private. Me krijimin e kompanive private, të cilat do të ofronin shërbime, zvogëlohet nevoja për investime publike në KEK. Pra, investime

nga buxheti. Ristrukturimi i KEK-ut dhe investimet private duhet të realizohen përnjëherë paralelisht. Të gjitha aktivitetet duhet t'iu nënshtronë standardeve bashkëkohore të evidencës kontabël dhe mbikëqyrjes, domethënë revizionit. Për realizimin e ristrukturimit dhe reformës në këtë sektor, është i domosdoshëm sigurimi i kuadrit të nevojshëm ligjor. Por, ky

sektor është kompetencë e rezervuar e jo kompetencë që e ka ky Kuvend dhe institucionet e tij, institucionet vendore.

Mendoj që mënyra e veprimit të deritashëm për zgjidhjen e përkohshme të problemit, s iç p o v e p r o n s h t y l l a e k a t è r t è , duke intervenuar m e m j e t e n g a f o n d e t p u b l i k e , n u k z g j i d h p r o b l e m i n n è s e k t o r i n e energjisë , e a s n è shërbimet publike.

Kjo, mendoj, është mënyra më e lehtë e kapërcimit momental të problemit, por forma më e keqe e mundshme, e cila nuk zgjidhë problemin për këtë barrë që vazhdimisht rëndohet dhe ia varë n è qafë ekonomisë së dobët dhe qytetarëve të Kosovës.

Për fund, mendoj se institucionet vendore dhe ndërkombëtare duhet të përcaktojnë prioritetet e nevojave publike dhe pastaj të vendosin për shpenzime të fondeve publike. Deri më tanë, siç e dijmë të gjithë, n è këtë aspekt Kuvendi ka qenë plotësisht i anashkaluar. E dijmë vetëm faktin e ndarjes së 70 milionëve për KEK-un n è mënyrë arbitrale nga ana e Shtyllës së katërtë dhe institucioneve ndërkombëtare.

Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Haki, t'falemnderit. Milovan Jovanoviq, le të bëhet gati Gani Prekopuca.

Ju lutem, pesë minuta maksimum deputeti ka n è dispozicion. Mos më detyroni të ndërhyj.

MILOVAN JOVANOVIĆ:

Hvala najlepša. Poštovane kolege, malo me nešto improvizuje i hteo sam kratko da vam se obratim. Vrlo kratko, ja sam rekao, gospodine predsedniče.

U vezi sa problemima u KEK-u, ja bih se osvrnuo iz jednog veoma važnog aspekta, čini mi se. Pored pitanja vlasništva KEK-a, odnosno čiji je KEK, koje će biti na dnevnom redu i pitanje funkcionisanja kao tehničkog i ekonomskog sistema, čini mi se da ništa manje nije važno pitanje kriminala i korupcija. Evo šta ja o tome mislim.

Kao što je poznato, u KEK-u su od dolaska Misije UN utrošena velika sredstva. Pominju se 600 miliona...vidim da se licitira, miliona eura, ali niko, sem povlašćenih iz Četevrtog stuba UNMIK-a iz njegovog sektora energetike i naravno iz Evropske Unije i njenih struktura, niko ne zna gde su ta sredstva utrošena. To dakle, nije transparentno.

Putem radija, pre nekoliko dana, saznali smo da je u Nemačkoj uhapšen izvrstan čovek koji je radio ovde u tom upravo sektoru, ali ne bih se sa time bavio jer nisam ni dovoljno upućen. Međutim, tu se postavlja pitanje – da li je to jedini slučaj ili je to bila stalna praksa, što bi bilo katastrofalno. A ja, lično, kao poslanik, znajući šta se radi na ovim prostorima, sumnjam da i 20% utrošeno stvarno u KEK, a ostalo zna se gde, u privatnim džepovima. Naravno da ovim optužujem međunarodnu zajednicu.

Ja znam da je ovde na delu protektorat, ali smatram da Skupština ima nadležnost da formira parlamentarnu komisiju koja bi ispitala sve u vezi donacije za KEK, poslovne subjekte koji su tu obavljali poslove, odgovarajuće. Dalje, dalje, ugovore i šta je, dakle stvarno urađeno. Samo na taj način mi ćemo kao narodni poslanici znati, a samim tim i narod, koji je nas ovde uputio će znati šta i kako urađeno i zašto. Da li je možda u pitanju priprema za njegovu privatizaciju, u kasnijem periodu? Po mojim saznanjima, to je neki detalj koji svi manje-više znamo. Pardon! KEK može da u narednih 200 godina proizvodi za domaće potrebe a i za izvoz godišnje oko pola miliardi eura. Ovo je jedna aproksimativna procena. Koliki je to ekonomski potencijal, procenite sami.

Na kraju, mislim da je potrebno samo malo političke volje da se u rad KEK-a uključe srpski radnici i stručnjaci koji su ranije radili u ovom... u Elektroprivredi, a danas KEK-u a od kojih dobar deo živi u blizini elektrokorporacije u Obiliću. Mislim da je potpuno besmisleno da se nastavi politika selektivne izolacije, koju, moram da priznam, čini mi se sprovode ove albanske političke strukture, dakle ne dozvoljava se Srbima da privire, što kažemo narodnim jezikom ovde. A

smatram da zajedno možemo mnogo efikasnije da radimo jer KEK je naš zajednički. Hvala najlepša.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Falemnderit shumë, Millovan. Gani Prekopuca. Le të bëhet gati Fatmir Rexhepi.

GANI PREKOPUCA:

Zoti kryetar, të nderuar kolegë,

Edhe pse jam anëtar i Grupit që ka punuar, nuk do të bisedoj për të, sepse ne jemi munduar aq sa kemi mundur. Megjithatë, një pjesë të mirë të fjalës që desha ta them, e tha përfaqësuesi i Grupit tonë parlamentar.

Megjithatë, dua ta them një. Ne si Komision nuk kemi arritur të bëjmë diagnozën e vërtetë të gjendjes në KEK, në bazë të së cilës kishim me propozuar terapinë e duhur për të dalë prej kësaj situatë. Parlamenti, megjithatë, është më i gjerë d'he ka mundësi të japë r ekomandimet e tillë. Por, edhe në fillim të punës së Komisionit, kam deklaruar se pa bërë diagnozën fillestare të gjendjes pas luftës, ditës së parë, e deri më sot, nuk ka gjasa reale të jipet një terapi e caktuar.

Ne duhet të jemi real. UNMIK-u, AKM kanë ardhur më vonë. Grupi udhëheqës, i cili ka bërë menaxhimin e KEK-ut që në start, prej asaj dite, edhe ndërrimi i kuadrove në mënyrë ciklime shumë të shpeshtë, duhet të konstatohet: pse u bë, pse kanë shkuar pa kurrfarë përgjegjësie, qoftë pozitive apo negative të njerëzve që kanë punuar në KEK. Pa u bë kjo diagnozë, nuk mund ta dijmë... kush është ai që tha të mos paguhen fakturat, kush është ai që liroi një pjesë të madhe të popullsisë, kush është ai që dual më vonë e tha se duhet të paguhet dhe kush janë ata të cilët nuk mund ta bëjnë pagesën e fakturave sot. E treta, e cila është e patolerueshme – ku janë humbjet teknike dhe komerciale, të cilat kalojnë 50% të prodhimit sot të rrymës. Pa këto, nuk do të mundemi të japim, po them, një terapi të vërtetë. Këtë, ky parlament, duhet ta japë, por jo me emocione politike, por duhet të dihet haptazi cili ishte ekipi i parë i cili shkoi instaloi dhe largoi ekipin e ekspertëve që në ditën e parëdhe pse mbeti deri sot ai ekip anash i

profesionistëve që, po them, të KEK-ut. Pa i bë ato, badihava merremi me letra, e koi japim diagnoza të ndryshme. Unë kujtoj gjendja në KEK do të shkojë dita-ditës edhe më vështirë.

Prandaj, unë dij edhe një, nuk është e vërtetë, ekzistojnë punëtorët, të gjallë janë sot, ekipi i cili ka hyrë dhe ka larguar ekipin i cili ka marrë ditën e parë. Ju e dini, me emër e mbiemër, ekspertët edhe tanët. Pse po më shtyn me folë – Fatos Aliu ka thënë: unë i përgjigjem vetëm UÇK-ës. Nuk i përgjigjem klasës punëtore të KEK-ut, nuk i përgjigjem kërkujt tjetër. DTI-a ka qenë e para, nuk ka qenë AKM para DTI. Ju lutem, ka qenë qeveria e përkohshme që ka vendosë kuadrat. Edhe ajo e din çfarë kuadro ka vendosë. Këtë duhet ta themi haptazi, dhe duhet... Njerëzit na përcjellin, pa i qitë këto dhe jo për t'i marrë llogari dikujt, por për të mund me evitue ato pjesë negative të cilat na kanë përcjellë deri te faktori ndërkombëtar i cili është kah e udhëheq sot.

Jam dakord që pa marrë faktori vendor nuk ka rrymë elektrike. Për këtë, të gjithë jemi dakord. Por, pa e vërtetue dhe kush po e udhëheqë KEK-un, nuk mundemi me dhënë terapi të vërtetë. Kaq pata.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Unë do t'ju lutja të mos shkojmë kah gjérat e pavërtetuara, gjérat që nuk i kontribuojnë çështjes. Dhe, një lutje tjetër. Unë jam i mendimit që shefat e grupeve parlamentare duhet të kenë një kohë më të gjatë dhe pasi të jep pauzë do të takohemi bashkë këtu dhe të shohim çfarë konkluzash do të aprovojmë dhe rekomandimet. Prandaj, lus diskutantët e ardhsëm që të përqëndrohen në kontributin – çfarë më tutje dhe cilat janë ato esenca.

Fatmir Rexhepi, le të bëhet gati Hasan Meta.

FATMIR REXHEPI:

Inderuari kryetar, të nderuar deputetë,

Përmes Raportit, do të thotë të Komisionit parlamentar edhe një herë në rend dite kemi një çështje shumë të rëndësishme – gjendjen energjetike në Kosovë dhe sistemi energetik; rekomandimet mbi të cilat presim që të punohet në të

ardhmen, edhe nga Qeveria edhe nga Kuvendi përaq sa ka kompetenca në këtë fushë dhe kjo të merr të mbarën e saj.

Padyshim se në kuadër të Raportit vërehen shënimet dhe informata që kanë të bëjnë me KEK-un, me prodhimin e energjisë elektrike dhe furnizimin dhe çka duhet të ndryshohet, që është ajo më e vështira, por përderisa vazhdon ky shfrytëzim i kapaciteteve me 40% ne do të kemi mungesë të energjisë elektrike, do të kemi humbje të mëdha, të cilat u përmendën këtu dhe nuk do të kemi stabilizim të gjendjes energetike në Kosovë.

Unë si deputet, edhe një herë kam folë, vitin e kaluar, me disa shifra, sot nuk do të përsëris ato që i kam thënë, por vërejtja ime shkon ose mbështetet gjithë atyre që thanë se kemi pasë deklarata të ndryshme mbi investimet dhe donacionet e ndryshme që janë bërë në sistemin termoenergjetik në Kosovë dhe që u thanë vlera të mëdha, me miliona dhe efektet e tyre nuk janë korrespondente me prodhimin e energjisë elektrike dhe kjo është ajo mungesa e transparencës për të cilën pyesin të gjithë qytetarët dhe gjithë subjektet politike.

Iu bashkëngjitem, po ashtu, edhe vërejtjeve lidhur me udhëheqjen, organizimin dhe menaxhimin e KEK-ut se nuk është bë mirë, qoftë nga ndërkombëtarët, qoftë nga Qeveria dhe AKM deri në këtë fazë, prandaj presim që në të ardhmen të tri këto subjekte duhet të ndërmarrin hapat e tjerë në organizimin më të mirë të menaxhimit në KEK.

I domosdoshëm, u tha këtu, por edhe unë mbështes është statusi i KEK-ut dhe ristrukturimi në një ndërmarrje profitable. Sot KEK-u është prodhues i energjisë elektrike, por të njëjtën kohë KEK-u është edhe furnizues dhe distribues i energjisë elektrike në Kosovë. Mendoj që në kuadër të ristrukturimit më mirë për ekonominë e Kosovës dhe për Kosovën do t'ishte që të kemi një ndërmarrje të veçantë e cila do të bënte furnizimin dhe distribuimin me energji elektrike. Mendoj se ky hap, nëse ndërmerrret në të ardhmen nga Qeveria do të ofrojë një mundësi ta stabilizojë gjendjen energetike në Kosovë, do të ofrojë një transparencë më të mirë por edhe një konkurrencë më çmimin e energjisë elektrike, i cili është i lartë, qoftë për ekonominë familjare, qoftë për ekonominë prodhuese dhe zhvillimin e saj në Kosovë.

Prandaj, me të drejtë këtu mbështes atë që u tha, që Qeveria e Kosovës duhet të merrë mbi vete përgjegjësinë që ta organizojë ose ta qeverisë KEK-un. Në

kuadër të programit – projekti mbi zhvillimin dhe strategjinë në sektorin e energetikës, mendoj se duhet të jenë edhe ngritja e kapaciteteve të reja dhe investimet, por si të bëhen këto në Kosovë, si të bëhen në këtë sistem. Prandaj, duhet patjetër me prioritet Qeveria të hartojë ligjin që u tha këtu mbi energetikën dhe në të njëjtën kohë të vazhdojë me ristrukturimin dhe me marrjen e kompetencave në organizimin më të mirë të menaxhimit të KEK-ut. Në këtë mënyrë, mendoj janë disa hapa të cilët janë përfshirë edhe në rekomandimet për të tejkaluar situatën në fazat e ardhshme. Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ju falemnderit Hasan Meta, le të bëhet gati Xhezair Murati.

HASAN META:

Zoti kryetar, të nderuar deputetë,

Unë do ta shtroj një çështje këtu si qytetar i thjesht i kësaj treve që ka nevojë për energji elektrike dhe realisht qytetarët kanë filluar të interesohen për këtë çështje kur kanë mbetur në terr. Por është interesante, më kujtohet edhe një demonstrim para ndërtesës së KEK-ut ku ka patur më shumë gazetarë sësa qytetarë në atë protestë.

Kalkulimet e ndryshme që mund të hasen në shtyp dhe këto gojore, te qytetarët shpeshherë nxisin ndjenja të llojlojshme. Dhe, natyrish manipulohet me shumgjëra. Kuvendi është mirë që debaton për këtë çështje sepse, me të vërtetë, energjetika është degë shumë e rëndësishme e ekonomisë dhe prodhimi i energjisë elektrike te ne këtu në një mënyrë ka defekt të madh. Por, mendoj që rekomandimet që do t'i japë Kuvendi, nuk e dij bash për kend drejtpërsëdrejti sepse titullari i KEK-ut nuk dihet kush është dhe siç thotë populli – kali i shumë shtëpive më në fund cofë sepse s'ka kush ta ushqejë. Mendoj se duhet të jenë ato të qëlluara.

Shpeshherë unë këtu, kur po i dëgjoj disa njerëz, po pyetem – si i kanë marrë ekspertë nga jashtë kur këtu paska shumë eksperët që mund ta rregullonin KEK-un shumë shpejt ndoshta. Por, si duket këtu, nuk është ajo çështje por është një çështje tjetër. Ne nuk do të kemi asnje, në funksion të duhur, asnje ndërmarrje pa titullarin e pronës dhe pa përgjegjësinë e atij që udhëheq dhe

menaxhon atë ndërmarrje. KEK-u, dhe shumë ndërmarrje tjera publike, siç e dini, nuk dihet e kujt është, pronë e kujt është, kush e menaxhon, në çfarë bazash dhe si. Dhe, mendoj se edhe ky Kuvend duhet të diskutojë edhe për AKM. Çka është AKM, e kujt është, kë e përfaqëson, për kë punon, për çfarë interesash dhe çka ka punuar deri më tash.

Dhe, më në fund, mos ta zgjas. Rekomandimet që duhet përpiluar, duhet të jenë të qëlluara, të drejtuara në adresë të duhur dhe mendoj që ne nuk do të kemi ndërmarrje efikase në të ardhmen, as në të ardhmen nëse nuk vjen deri te mëvetësia e Kosovës dhe mëvetësia e titullarit të pronës dhe të gjitha ato të tjera që i kemi të domosdoshme. Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ju falemnderit. E kam një lutje, që një numër i deputetëve që janë paraqitur janë në komisione dhe kanë thënë mendimin e vet në komision. Xhezair Murati dhe le të bëhet gati Sylejman Çerkezi.

DŽEZAIR MURATI:

Gospodine predsedniče, gospodine ministrre, kolege i kolegenice,

Ja govorim u svojstvu člana Radne grupe Komisije za trgovinu i industriju ovog Parlamenta. Izveštaj koji je podneo predsednik Komisije je presek trenutnog stanja energetske situacije na Kosovu i uz podatke i transparentnost koja, u ovoj koorporaciji postoji, više je nego dobar, jer je imao za cilj ne samo podsticanje diskusije nego i davanja rešenja i donošenja odluka od strane ovog organa, jer sada je na potezu Skupština: konstruktivni predlozi a ne kritike i odluke za koje smo kompetentni. Ne možemo kritikovati Izveštaj niti stanje, nego moramo nalaziti izlaze i priznaćete da to nije nimalo lako s obzirom na to da sve ovo o čemu govorimo je jedan zatvoren i nedostupan krug koji treba otvarati raznim našim odlukama i inicijativama ali za koje će nam trebati i veća ovlašćenja međunarodnog faktora s obzirom na to da ne možemo najčešće doći do onoga što interesuje građane, na kraju-krajeva što interesuje i nas koji ih ovde predstavljamo. Zbog toga, kažem topli dani sa kojima smo suočeni veoma lako prolaze, lakše nego onih hladnih sa kojima ćemo biti suočeni kad

dodje naredna zima. A ako narednu zimu dočekamo, a da ne rešimo, jel da, što mnogo od toga građani od nas očekuju, onda ne znam koliko smo mi ostvarili ono što se od nas očekuje. Dakle, na potezu su konstruktivna rešenja, ovo upravo o čemu je i prije par minuta predsednik ovog organa rekao. Hvala, ja sam eto toliko hteo.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Sylejman Çerkezi. Urdhëro, si kryetar i Komisionit, shpresoj shpejt do ta përfundoni.

BAJRUSH XHEMAJLI:

Ndoshta u desht në fillim, por meqë s'e bëra, thash ta bëj tani. Është normale të pasurohen rekomandimet, natyrisht të reja që janë. Por këtu, kryesisht mund të them, 90% janë propozuar çështje të cilat janë këtu në këto rekomandimet që ne kemi bërë dhe tash pse ka ardhur deri te kjo s'po hy andej, ndoshta dikush edhe s'i ka lexuar dhe jep propozime ad-hoc këtu. Për këtë e shoh të arsyeshme këto rekomandime shkurt prë dy minuta t'i lexoj.

Rekomandime:

Ju lutem pjesa dërmuese si në të rejat në fakt janë. Kjo kjo është çështja. Thash t'i lexoj më mirë sesa të përsëriten vazhdimisht propozime...Po, në rregull atëherë.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Tash në fund bisedojmë, para pauzës. Deputeti Sylejman Çerkezi dhe i fundit deputeti Ali Sadria, kësaj radhe si deputet.

SYLEJMAN CERKEZI:

Inderuar kryetar, kolegë deputetë,

Sigurisht që të flasësh për shoqatën humanitare të KEK-ut, e quaj kështu sepse ka edhe donatorë por sigurisht se edhe shpenzon... Unë nuk e kam ndërmend të diskutoj si ekspert ose ad-hoc me paragjykime ose paramendime pa u thellua në aspektin profesional, por unë do ngre vetëm, i bashkohem domethënë pikës së parë sa i përket çështjes së statusit të saj kur dihet se në një shtëpi kur ka shumë zotshtëpie dihet fati i saj. Këtu sigurisht, për kompetent të KEK-ut i kemi katër ndërsa për të dhënë llogari asnje, gjë që u tha edhe më parë. Unë më tepër dola të ngre domethënë si viktimë e këtij kombinati, të ngre çështjen e ndotjes së ambientit jo vetëm si pluhër, jo vetëm që prishë bukurinë e diçka, por unë do të thoja e të futem në bazë që vetë ndërtimi i këtij kombinati në fushë të Kosovës, në tokën më pjellore të saj është me qëllime politike dhe të caktuara. Ndërsa, kur bëhet fjalë përfaktorin njeri, mendoj se duhet të jemi më serioz dhe të mendojmë edhe për çështjen e mjekësisë ligjore për të ardhmen e këtij kombinati në mënyrë që dy komunat, si ajo e Obiliqit dhe ajo e Fushë-Kosovës të mos neget nën fatin e mëshirën e kombinatit ose të KEK-ut. Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ju falemnderit. Ministri Ali Sadriu, pastaj anëtari i Kryesisë Hydajet Hyseni.

ALI SADRIU:

Inderuar kryetar, e nderuar Kryesi, të nderuar kolegë,

Mendoj se s htruarja e kësaj teme, si debat për diskutim, është një çështje shumë e qëlluar dhe ndoshta është dashur të bëhet edhe më herët.

Popujt që kanë të sigruar energetikën dhe ushqimin kanë të ardhme të ndritshme. Në veçanti Kosova, me një pasuri të tillë energetike çfarë ka, fatmirësish dhe në një ura të regjionit për këtë lloj malli, që mund të jetë shumë atraktiv për Kosovën, janë dy çështje mbi të cilat duhet t'na përvjetojnë dhe t'na obligojnë që të jemë më intensiv në trajtimin e kësaj

çështjeje. Mendoj se paraprakisht duhet të bisedojmë se cila është fusha legjislative e çdo institucioni mbi të cilin do të mund të veprojë.

Dola këtu, sepse u apostrofua disa herë Qeveria se çka mund të bëjë. Do t'ju them se ka qenë mirë këtë çështje, apo edhe tani është mirë ta shtrojmë si: - cili është roli i Kuvendit, i Qeverisë dhe i njerëzve që janë atje karshi menaxhimit të KEK-ut. Ju e dini se me Rregulloren për themelimin e AKM, AKM-ës i jipet e drejta edhe për menaxhimin e ndërmarrjeve publike. Në Kornizë kushtetuese kjo nuk figuron. Ju e dini se edhe kjo është diskutuar në momentin kur ajo veç është finalizuar.

Baza juridike mbi të cilën vepron Qeveria, karshi KEK-ut, është tepër e limituar, është sa për një prezencë që shumëherë ose mos të them gjithëherë nuk ka patur fuqinë e veprimit për të vërvë prioritete apo koncepte mbi të cilat ajo mendon ta trajtojë. Dhe, nga kjo prizmë, duhet t'i shikojmë çështjet. U potencua se cila është gjendja? Unë nuk dua ta përshkruaj, por nuk do ta harrojmë se ne kemi trashëguar një kapacitet të rraskapitur për decenie. Nuk do të harrojmë se numri i të punësuarve në KEK është mbi të gjitha normat dhe standardet që kanë termoelektranat e ngashme kudo tjetër. Nuk duhet të harrojmë, po ashtu, se është ngritur politika ekonomike, në raport me KEK-un, ku trajtohen edhe politikat sociale, edhe politikat etnike, edhe politikat politike. Pra, mbi të gjitha këto dhe në këtë kufizim, Qeveria e konsideron "patate të nxeh të" dhe shumë të nxeh të sepse nuk e ka mandatin për ta operuar. Mos ta harrojmë këtë çështje! Për ta stohë, është Kuvendi që duhet t'i ndihmojë, t'ia krijojë bazën mbi të cilën do të veprojë, zoti kryetar. Se Qeveria nuk ka mundësi atë ta bëjë. Absolutisht nuk ka! Prezentojnë dy ministra dhe shumëherë mbivotohen dhe unë personalisht, edhe kolegu është këtu, ka disa seanca në radhë që ne fare nuk jemi duke shkuar sepse nuk e gjejmë veten më atje.

Prandaj, po kthehem, duhet t'i krijojmë bazat mbi të cilat duhet të veprojmë dhe vetëm në këtë bazë mund të kërkojmë përgjegjësi nga ata të cilët iu ngarkohet më parë përgjegjësia e operimit. Në rrethana tjera, çdo ndërrim apo çdo konstruim që do të bëhet, do të jetë i pasfuqishëm.

Edhe një segment, më lejoni zoti kryetar. U fol rreth mjeteve buxhetore që janë dhënë në KEK. Po! Në vitin 2002 janë marrë 101 milion nga Buxheti i Kosovës dhe janë dërguar në KEK. Nuk është pyetur as Ministria e Financave, as Qeveria, as Parlamenti.

Ndërkohë, thesari bie si përgjegjësi e transferuar në kuadër të Ministrisë së Ekonomisë. Janë kërkuar, në këtë vit, hiq më pak se 94 milion, si diçka shumë urgjent që duhet menjëherë bërë pagesa. Në të kundërtën, do të mbyllët ky repart, do të lëshohen këta punëtorë, do të ketë kështu e ashtu... Këto pasoja, që në një mënyrë ka qenë një ultimatum shumë i rënd dhe që është rënduar mbi barrat e njerëzve që kanë qenë prezent. Qeveria ka qenë shumë e arsyeshme. KEK-un e kuption si një prioritet që gjithëherë duhet dhënë rëndësi. Por, po ashtu, ka prezentuar faktet dhe ka kërkuar raport. Në KEK kanë ndodhur disa oditorë ndërkombëtar raportet e të cilëve kurrë nuk janë bërë publike derisa nuk i kushtëzuar mjetet. Ato raporte kanë qenë shumë të rëndësishme. Në ato raporte figurojnë shumë nga vërejtjet që ju i diskutuat, por ka edhe të tjera, që ju nuk i diskutuat sepse s'keni pasë qasje në to. Me këmbëngulësinë tonë – se mjetet ne nuk do t'i japim derisa nuk kemi të gjitha materialet e raporteve mbi kontrollet që kanë ndodhur në KEK. Ato tani janë siguruar dhe ajo është një pasqyrë e mirë që i dëshmon tragjet, dëshmon gjendjen faktike mbi të cilat është vepruar dhe gjendjen në të cilën gjendet momentalisht KEK-u. Pjesa e rezervuar, KTA dhe bordi i KEK-ut, në veçanti Sekretaria e Këshillit ekonomik fiskal kanë qenë këmbëngulëse që edhe këtë vit mjetet buxhetore të shkojnë në KEK. Me prezentimin e argumenteve tona për këto raporte dhe elementet tjera, se ata kanë mjete të pakonsumuara, nëse ju duhet, ata kanë zbritur nga 94 milion në 17 apo afërsisht 18 milionve. Qeveria, po ashtu, ka kërkuar edhe më tutje sqarime se ku do të shkojnë. Janë prezentuar disa nga to, por nuk kanë qenë shumëbindëse. Ne nuk i kemi dhënë vizë as kësaj shume. Mirëpo, siç e dini edhe ju, ne nuk patëm mundësi ta imponojmë ligjin mbi shpërndarjet buxhetore dhe ju e dini se kjo shkoi përmes një rregulloreje që muar vizën në Nju Jork dhe u nënshkrua nga zoti Çarlls Brajshou, që për Minsitrinë dhe Qeverinë është ligj mbi të cilin duhet të operojë. Kërkohet në mënyrë të prerë që mjetet të derdhen në llogari të KEK-ut dhe këtë vit, siç dihet, prandaj edhe unë po e publikoj këtë, të paguhet pra ajo shumë. Do të thotë për vitin 2003 janë paguar afërsisht 18 milion. Dihet përafërsisht për të cilat pozicione kanë shkuar, por ne nuk kemi bindjen se ato kanë qenë priorititet që kanë dashur të shkojnë.

Prandaj, ju lutem, prap po kthehem – nuk mund të kërkojmë përgjegjësi nga ata të cilët nuk kanë fuqinë e veprimit. Njerëzit që menaxhojnë në KEK nuk kanë fuqinë e menaxhimit, flas për pozicionin lokal, absolutisht. Prandaj, është një çështje që don trajtuar në nivele prej Kuvendit, në raport me ndërmarrjet publike përgjithësisht dhe ju sot po diskutoni për KEK-un, nesër mund të dalë një ndërmarrje tjeter, pastaj kompetenat e Qeverisë dhe mbi të

gjitha të diskutohet pse menaxhimi i kompanive publike u bart te AKM kur realisht në Kornizë kushtetuese nuk figuron ashtu. Ju falemnderit.

Edhe një çështje, nëse më lejoni. U përmendën obliguesit buxhetor. Manipulohet shumë rreth kësaj çështjeje. Është e vërtetë që obliguesit buxhetor kanë një shumë përafërsisht 13 milion. Por kjo temë do t'ju hiqet nga rendi i ditës nga 30 qershor. Unë para disa ditësh kam shkruar një qarkore të gjitha agjencive, të gjithë sektorëve shfrytëzues të buxhetit, që t'i përbushin obligimet. Nëse kjo nuk ndodh deri më 30 qershor, ne do ta përdorim të drejtën t'i marrim mjetet sepse të gjitha agjencitë kanë mjete për ato obligime. Por, ju lutem, të mos harrojmë se obliguesit të KEK-ut janë 13 milion karshi 130 tjera. Aty ka edhe obligime tjera të cilat mund të veprohet dhe shkalla e inkasimit të përmirësoset. Në radhë të parë ndërmarrjet shoqërore nuk kanë paguar. Kam kërkuar nga AKM: - nëse ti kërkon që obliguesit buxhetor t'i paguajnë, pse ti nuk e bën atë? Pse nuk e bën edhe nga pjesa e buxhetit të rezervuar? Aty ka edhe KEK-u, edhe UNMIK-u, edhe shoqatat e shumë e shumçka tjetër.

Prandaj ajo hudhet dhe ne edhe atë element do ta heqim nga rendi i ditës nga data 30. Prandaj, kërkojmë nga tjerët që edhe ata t'i përbushin obligimet e veta. Qeveri po, por unë po them – shfrytëzuesit buxhetor. Shfrytëzues buxhetor janë më insitritë, janë komunat. Nga shuma e të gjithë këtyre janë 13 milion. Kanë mjete në llogari të veta. Është në pyetje një neglizhencë e pakuptueshme dhe ky do të jetë shkaku që ne do ta përdorim të drejtën si Ministri, më 30 qershor mjetet i marrim nga ato dhe t'i paguajmë. Por, ju lutem, unë kërkoj këtë ta bëjë edhe pjesa e rezervuar, mos të harrojmë. Sepse ajo është shumë shum më e madhe.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Të falemnderit ministër.

Ju lutem, t'më lejohet një minut si deputet. Ajo që është shqetësuese dhe falënderoj ministrin Sadrija për një çështje.

Si guxon Qeveria e Kosovës të jetë në minorancë atje ku duhet të vendosë. Para shummuajsh, unë kam shkuan, bashkë me Qeverinë në Këshillin Qendror Ekonomik Fiskal dhe iu kam thënë: po turprohem, zotëri që po e

shoh Kosovën si minorancë në Kosovë. Dhe, ju e dini shummirë që Parlamenti e ka ngri pjesëmarrjen në atë komision në këtë vit.

Unë, si deputet po them, - e konsideroj si institucion paralel atë të Qeverisë dhe përgjegjësia shum e madhe e Qeverisë është për mosveprimin e saj, për mosreagimin e saj, kur Qeveria e Kosovës është në pakicë – çka duhet të bëjnë qytetarët e Kosovës.

Prandaj, ju lutem te aprovimi i konkluzave dhe rekomandimeve, shefat e grupeve parlamentare, të përforcuar me nga një ekspert, bashkë të ndalen me mua dhe në fund Hydajet Hyseni, si gjithmonë për procedura dhe si anëtar i Kryesisë ka të drejtë... Urdhëroni, Hydajet.

HYDAJET HYSENI:

Jo edhe gjithmonë..., por megjithatë përqëndrohem i atje ku është më keq puna. Por, para se gjithash, mua më vjen mirë që më në fund ne po bisedojmë dhe po përzihemi ngapak në çështjet tona të brendshme. Dhe besoj se UNMIK-u nuk do t'na dënojë për këtë, siç ka pas ndodhur në debatin e parë, kur në kohën kur n'e shtruam në rend çështjen e energetikës – atje, përnjëherë u keqësua edhe më shumë gjendja. Nuk dij cili ishte mesazhi?

E konsideroj të vlefshëm këtë debat dhe si të tillë e përshëndes, megjithëse mendoj ishte i hendikepuar. Në kërkesën e Komisionit ka qenë kërkuar shprehimisht që Kuvendi t'i drejtohet edhe përsaqësuesit të UNMIK-ut dhe për këta këtu po flet përralla kryesisht.

Duke patur parasysh këtë dhe duke shfrytëzuar rastin që të kërkoj edhe nga ministri, që ishte këtu pak përpara, dhe paska dalë, që informacionet që i ka ai për faktorë shumë të rëndësishëm, që e komplikojnë gjendjen, le t'na japë... Mirë, qenka... Atëherë, aq më mirë ministër. E kisha fjalën për ministrin e financave dhe ekonomisë. Mirë, atëherë paska ndërruar vendin por do të ishte mirë që ato informacione që janë t'i jipen opinionit dhe ne vërtetë të mos flasim, si thonë – dikush për lisa dikush përfshira.

Unë dola edhe për çështjen që u propozua këtu që të fillojë tash një proces i harmonizimit të qëndrimeve. Nuk kam asnje arsyesh për të kundërshtuar një qasje të tillë, por mendoj se është e panevojshme. Ka nevojë për harmonizim

të qëndrimeve e tjera, kur janë grupe parlamentare, që kanë qëndrime të ndryshme. Por këtu është një propozim i Komisionit dhe Komisioni, siç u tha këtu, ka punuar bashkë dhe ka vendosur me konsensus. Prandaj, e mendoj të panevojshme. Për mendimin tim, në gjendjen në të cilën jemi ne, rekomanimet janë propozuar dhe janë bashkëngjitur. Janë madje edhe rekomanime të Minsitrisë së Tregtisë dhe të Industrisë. Unë mendoj që ne do të mund t'i mbështetnim rekamanimet e Komisionit tonë dhe të kërkojmë, sepse kjo nu myll çështjen, që ndërkohë pastaj të na sillen edhe informacione tjera që janë kërkuar, përfshire këtu edhe informacionin o se paraqitjen e përfaqësuesve të shtyllës së katërtë të UNMIK-ut dhe ne pastaj, përsëri, ta shqyrtojmë këtë çështje në kohën kur do të konsiderojmë se është e nevojshme. Nuk mylllet çështja... me disa konkluza e me disa deklarata.

Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Hydajet, të falemnderit. Një orë e gjysmë është debatuar dhe ka pasë shumë mendime pozitive të shumë deputetëve. Prandaj, propozimi është që të japim një pauzë deri në orën 13, në atë përbërje që mbetëm, që të përfshihen nga ky debat edhe propozimet e vlefshme dhe që ndihmojnë konkluzat dhe asgjë tjetër. Le të ndalen ata që thash këtu pak dhe në ora 13 vazhdojmë seancën.

Ju falemnderit.

(Vijoi pauza)

(Seanca vazhdoi punën pas pauzës)

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Mendoj se janë krijuar kushtet për ta vazhduar seancën.

Komisioni dhe grupet parlamentare kanë bërë rekomanimet në bazë të analizave që i ka pasë Komisioni, Ministria dhe të debatit që është zhvilluar.

Prandaj, ftoj kryetarin e Komisionit funksional që t'i lexojë këto rekomandime.

BAJRUSH XHEMAJLI:

Deputetë të nderuar,

Pas shqyrtimit të Raportit të Komisionit për tregti dhe industri mbi gjendjen në KEK dhe pas debatit parlamentar,

Kuvendi i Kosovës, me përkrahjen e grupeve parlamentare, në Seancën plenare, të mbajtur më 19 qershor 2003, aprovon kët o

R E K O M A N D I M E:

1. *Të formohet komisioni parlamentar për energjetikë;*
2. *Të nxirren ligjet për veprimtarinë e KEK-ut: ligji për energjetikë; ligji për minierat; ligji për kërkimet gjeologjike dhe ligji për organin e rregulatorit;*
3. *Qeveria e Kosovës të marrë sa më shpejt përgjegjësitë në fushën e energjetikës dhe të formohet ministria për energjetikë;*
4. *Të rishqyrtohet ristrukturimi i KEK-ut në mënyrë që të bëhet profitabil dhe konkurent në tregun regional të energjisë derisa të nxirren ligjet përkatëse sistemore;*
5. *KEK-u të anëtarësohet si entitet i veçantë në institucionet e sistemit elektroenergetik të Evropës Juglindore;*
6. *Të përkrahet strategja e ndërtimit të kapaciteteve të reja energjetike;*

7. Të ndërtohet linja ndërlidhëse 400 kilovat në mes Kosovës dhe Shqipërisë;
 8. Përkrahet fuqishëm strategjia që kuadrot vendëse, në të gjitha nivelet, ta udhëheqin KEK-un, ndërsa kuadrot ndërkombëtare të marrin rolin e këshilldhënësve;
 9. Të përkrahet Projekti "KEK-PO" për rritje të efektit vepruar dhe financiar; dhe
10. Kuvendi ta autorizojë Qendrën për Hulumtime Financiare – FIU për hulumtimin e keqpërdorimeve eventuale në KEK.

Prishtinë, më 19 qershor 2003.

Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ju falemnderit shumë, Bajrush. Ivanoviq dëshiron ta marrë fjalën.

OLIVER IVANOVIC:

Poštovane kolege, ja sam bio član ove Grupe koja je trebala da pripremi zaključke i moram da kažem da sam izdvojio svoje mišljenje odmah obzirom da se u principu nismo složili.

U principu sam mišljenja da je to jako veliki problem i da ovaj problem zaslužuje posebnu pažnju. Samim tim što se formira komisija za energetiku, kao redovno telo, mi mislim da amortizujemo zapravo situaciju. To je samo još jedna od mnogih komisija koja će raditi ili neće raditi. Ad-hok formirana komisija ima mnogo veći značaj i mnogo veću snagu, tim pre, jer mi ne pretendujemo, mislim, moje je mišljenje, mi ne treba da pretendujemo da mi samostalno utvrđujemo stanje u KEK-u jer to nam neće biti dozvoljeno. Ali,

ako insistiramo, ako ovu inicijativu pokrećemo zajedno sa Vladom i zajedno sa UNMIK-om, onda imamo šanse da dobijemo uvid u dokumentaciju. Zaključak je, čini mi se, svi koji su govorili možda to nisu eksplicitno rekli da je netransparentnost u suštini glavni problem. Nema transparentnosti – ima manipulacija. Ima korupcije; ima zloupotrebe sredstava. Samo neki su od tih slučajeva otkriveni.

Iz tog razloga, ja predlažem jednu drugačiju formu zaključaka, bez namere da stvaram polemičke situacije sad, ali ja va molim da ih ozbiljno saslušate.

Konstatujući nezadovoljavajuće stanje u termoelektranama i elektroprivredi, Skupština Kosova donosi zaključke:

- 1. dosadašnji rad KEK-a nije na potrebnom tehničkom i tehnološkom nivou, što kao posledicu ima svakodnevne prekide u napajanju električnom energijom;*
- 2. apsolutna netransparentnost rada i utroška sredstava, donacija i budžeta Skupštine Kosova, koji je za nas vrlo važan, omogućila je zloupotrebe, korupciju koje su nanele nenadoknadivu štetu;*
- 3. utvrditi odgovornost postojećeg rukovodstva za trenutno stanje u termoelektranama;*
- 4. doneti odluku da se privremeno oslobole plaćanja električne energije kategorija socijalno ugroženih građana kao interno raseljena lica. O tome bi se verovatno... samo je načelna odluka potrebna, ništa više i onda, nakon toga bi stručne službe radile na tome;*
Pod 5. doneti odluku o povratku u termoelektranu radnika i inžinjera Srba koji su ranije radili, a trenutno žive na teritoriji pokrajine ili su raseljena lica;
- 6. formirati parlamentarnu komisiju koja bi ad-hoc zajedno sa predsednicima ministarstva i Vlade kao i predstavnicima UNMIK-a utvrdila propuste u radu, posebno u finansijskoj sferi.*

Ja mislim da ovakvi zaključci, prvo imaju šansu da dobiju političku podršku a drugo imaju šansu da dobijamo realno stanje. Nema leka, nema rešenja

ako se stanje tačno ne utvrdi. Bojim se da će se ovo u suprotno pretvoriti u još jednu političku inicijativu Skupštine koja nije dala rezultate. Hvala vam.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Falemnderit.

OLIVER IVANOVIĆ:

Inače, zaključke sam pogledao. Ja bih podržao Zaključke pod brojem 4. i pod brojem 6, samo zbog toga što one nisu tehničke prirode. Nije na nama da damo tehničke sugestije koje stručno rukovodstvo treba da zapravo da nama a mi da ih usvojimo. Znači 4. i 6. koje govore o preispitivanju restrukturiranja KEK-a u pravcu da to bude profitabilna i konkurentna na regionalnom tržištu energetike i da se utvrde sistemski zakoni za tu oblast. I 6. da se podrži strategija izgradnje kapaciteta, novih kapaciteta energetskih koja inače utvrđena pre mnogo godina, pre deset godina od prilike 92. godine utvrđena ta strategija koja se nije menjala. Hvala.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Unë do të doja të përqëndroni vëmendjen në këtë. Rekomandimet që i lexoi kryetari i Grupit funksional dhe propozimet e Grupit parlamentar «Kthimi» në esencë janë të njëjta, jo të ngjashme, por të njëjta. Prandaj, mendoj se, në bazë të debatit të zhvilluar dhe të punës shum të madhe të zhvilluar edhe përnga komisionet edhe grupet parlamentare, që pikë nën 1. Të formohet «komisioni ad-hoc parlamentar» dhe të pranohet kërkesa e zotit Ivanoviq dhe të shtohet nën 11. si pikë e veçantë: që kategoritë sociale në Kosovë, mundësisht të kenë lehtësira në këtë. Kurse, Qeveria do t'i formojë kriteret bashkë me KEK-un.

Domethënë, bashkë me këto dy ndryshime të vogla, do të thotë të shtohet pikë 11 dhe pikë 1 modifikohet.

Kush është për aprovimin e këtyre, ju lutem?

Ju lutem, në votim i vë rekomandimet që ju i keni bërë. Domethënë komisioni.

Por, ju lutem, nëse s'kam qenë i qartë edhe një herë po propozoj që të përkrahen Rekomandimet që i lexoi kryetari i Komisionit funksional, të harmonizuara me pikën:1.Të formohet komisioni në vend «parlamentar» «ad-hoc parlamentar», sepse ka arsyе.

Ju lutem kur them ka arsyе, unë kam marrë pjesë dje në një komision. Një numër i komisioneve, 2-3 muaj nuk kanë kuorum pune për shkak të numrit të madh të komisioneve dhe shumfishimit të të njëjtëve deputetë në komisione. Do të thotë nuk ndryshon asgjë esencën. Dhe krejt tjerat rekomandime mbasin. Propozoj të shtohet dhe përkrahu mendimin që dha grupi parlamentar si pikë të veçantë 11: kategoritë sociale të përcaktuara me standarde të caktuara nga Qeveria, të shqyrtohet mundësia të liron ose të zvogëlohet pagesa e tyre.

Urdhëroni, ju si shef.

SABRI HAMITI:

*Kolegë të nderuar, në pajtim me atë që kam deklaruar sot në fillim, në diskutimin tim... (*ndërprerje momentale në ton*)... duhet të jemi serioz deri në nivelin më të lartë të mundshëm. Çka nënkuptoj me këtë? Nënkuptoj me këtë që të jemi racional dhe të saktë.*

Mos të improvizojmë kurgjë për një minut. Komisioni ka diskutuar gati një orë deri sa ka marrë këto përfundime. Kemi biseduar gjatë a të quhet ky komision ad-hoc apo komision permanent parlamentar. Janë dy gjëra që s'kanë lidhje me njëra tjetrën. Ne, kur e kemi hapë këtë problematikë, kemi formuar komision ad-hoc dhe kemi kërkuar, pastaj vetë Kuvendi ka vendosë - pse të formohet ad-hoc kur mund ta kryejë ky komision këtë punë. Dhe, ky komision e ka kryer punën si një komision ad-hoc rreth KEK-ut. A është kështu? Tash, formimi i komisionit parlamentar për energjetikë ka funksion permanent. S'është puna veç e KEK-ut, por krejt energjetika e Kosovës. Nuk është fenomeni veç KEK këtu. Nëse ne dojmë të bëjmë komision parlamentar

ky ka të bëjë me energjinë edhe të ujit e jo veç të zjarrit a të KEK-ut. Këtu është problemi.

Nën 11, që po e komentoj edhe këtë propozim të kryetarit të Kuvendit. Keni kujdes!? Nëse përkrahet, të përkrahet projekti «KEK-PO» përritje të efektit veprues dhe finansiar - 9-shi, kush e ka studuar Programin «KEK-PO» brenda tij hyjnë edhe problemet sociale, të cilat i propozon në pikën 11. Ne i kemi studiuar të gjitha referencat dhe të gjitha pasojat. Dhe, besoni, qe i keni brenda, këtu. Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Të falemnderit, zoti shefi Grupit parlamentar.

Unë mendoj se Komisioni, këtë e thash më parë, ka bërë punë të madhe edhe për këtë. Por, për hirë të unititetit në Parlament, dhe kur një grup i tërë parlamentar ka disa propozime, të cilat mund të inkoorporohen dhe se komisioni ad-hoc e a i i rregullt, në esencë nuk ndryshojnë profesionalisht punën dhe nuk thonë për termoenergji – hidroenergji.

Prandaj, përqëndrohuni në atë që jeni profesionist, po ju them të gjithëve vazhdimisht.

Dhe, e dyta «KEK-PO» ose «kek-jo» të gjithë dijmë për këtë. Është kërkesë e një grupei parlamentar prej 22 deputetëve. Unë po ju them, gjithmonë pak më tepër tolerance dhe gjithmonë pak më tepër mirëkuptim... Po, politik, shumë politik dhe shumë të arsyeshëm, prandaj është e drejtë demokratike. Ju mos e votoni! Unë i vë në votim... Ju lutem s'ka debat. I qesim variantat. Nën një e vë atë tuajin. Ju lutem, unë rrespektoj procedurën. S'ka debate më. Unë po ju lus për mirëkuptim dhe e drejtë e juaja është pastaj me votue dhe nuk po ua imponoj.

Po e vë në votim, nën një: – propozimin e shkruar, që u lexua. Pastaj nën dy, propozimin e modifikuar. Në vend «komision të rregullt» «komision ad-hoc» dhe pikën 11, te kategoritë sociale, të shqyrtohet mundësia që pjesërisht të lirohen....

Kush është për propozimin që kemi dëgjuar?

Ju duhet të votoni dhe është e drejtë juaja, ju lutem.

Po – po, për propozimin që e lexoi kryetari i Komisionit, duhet të votoni.

Le të numërohen votat, ju lutem.

Ju falemnderit.

Kush është për propozimin e modifikuar, propozimin e dytë.

Numëroni votat. Dhe, është demokratike krejtësisht dhe s'kemi përse ta tensionojmë çështjen.

Sabri, komentet ruani për veti - «a ka kuptim!

83 deputetë janë të pranishëm.

Për versionin origjinal të parë, kanë votuar 60;

Për versionin e dytë 26.

Prandaj, është aprovuar versioni origjinal dhe kjo është demokratike, pa komente. Ju falemnderit.

Dhe, tash duhet të keni pak durim, ju lutem. Kemi edhe dy çështje.

- Parashtimi i pyetjeve.

Ministrat janë këtu për t'u përgjigjur dhe le të urdhërojnë. Ministër Jakupi, i pari.

JAKUP KRASNIOI:

Inderuar zoti kryetar, të nderuar deputetë,

Unë, kësaj radhe, do të përgjigj në pyetjen që ka bërë deputeti, zoti Alush Gashi e që ka sferën e teknologjisë informative dhe dua të them krejt pak fjalë për këtë çështje.

Departamenti i teknologjisë informative, i formuar në kuadër të Ministrisë së Shërbimeve Publike, gati po mbush një vit, që do të thotë është formuar ose është ndarë në departament tjetër pasi janë formuar institucionet e Kosovës.

Do të them në pikë të shkurtëra se çka ka bërë ky departament gjatë kësaj periudhe.

Nën 1. Krijimi i komitetit drejtues dhe ministror për qeverisjen e teknologjisë së informimit dhe komunikimit;

- nxjerrjen e politikave të teknologjisë informative;
- legalizimin e shfrytëzimit të softswrerëve;
- ofrimin e shërbimeve;
- masat e ngrijites së kapaciteteve për personelin e departamentit të teknologjisë informative;
- rrjetin me fushë të gjerë si dhe projektet për integrimin e softswrerëve;

Pyetja ka qenë: Cilat janë vepimet e ndërmarra nga ana e Ministrisë së Shërbimeve Publike lidhur me organizimin e webfaqeve të institucioneve të Kosovës si dhe të adresave elektronike zyrtare për deputetët e Kuvendit të Kosovës dhe pse një pjesë e këtij problemi është dashur të zgjidhet nga ana e administratës së Kuvendit të Kosovës.

Përgjigja është: Ministria e Shërbimeve Publike, Departamenti i Teknologjisë informative ka mandatin për - dhënien e këshillave mbi formatin e webfaqeve; dhënenin e këshillave për standardet mbi platformën teknologjike; hostingun dhe lidhjen e webfaqës nëpërmjet portalit.

Ministria e Shërbimeve Publike, gjegjësisht Departamenti i teknologjisë informative, pra, është përgjegjës për zhvillimin e ndërlidhjes së webfaqeve përmjet të ashtuquajturës portal. Portali është porthyrëse që iu ofron qytetarëve përfundimtarët në faqe të ndryshme qeveritare. Këto webfaqe qeveritare do të janë përgjegjësi e secilës ministri për zhvillimin e tyre.

Dhe, pjesa e dytë, që ka të bëjë me çështjet përfundimtarët: çdo gjë është e gatshme përfundimtarët e adresave elektronike zyrtare të emailit përfundimtarët e gjithë deputetët e Kosovës.

Megjithatë, Departamenti i Teknologjisë Informative është duke kaluar fazën e testimit të këtyre emaileve të cilat si duket do të janë përfundimtarët e një kohë të shkurtër të gatshme përfundimtarët e gjithë deputetët e Kosovës.

Pra, Departamenti i Teknologjisë Informative, në kuadër të Ministrit së Shërbimeve Publike së shpejti do të jetë i gatshëm përfundimtarët qenë në shërbim të gjitha institucioneve të Kosovës, përfundimtarët qenë në shërbim të gjithë deputetëve të Kuvendit të Kosovës dhe njëkohësisht përfundimtarët qenë në shërbim të qytetarëve të Kosovës.

Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ministër, ju falemnderit. Dhe, është konfirmaur përgjigja gojore e ministrit të arsimit, zotit Rexhep Osmani. Urdhëroni zoti ministër.

REXHEP OSMANI:

Inderuar zoti kryetar, të nderuar deputetë,

Unë kam marr dy pyetje nga radhët e deputetëve. E para ka të bëjë me pyetjen e deputetit Berat Luzha lidhur me përgatitjet paraprake përfundimtarët e nëntë dhe pyetja e tij është se – në cilat drejtime do të shkojnë nxënësit pasi ta përfundojnë klasën e nëntë.

Komenti i tij është, sipas deputetit Luzha: «Se klasa e nëntë është një dështim i madh në sistemin e arsimit të Kosovës. Tash duket se nxënësit që kanë kryer klasën e nëntë e kanë të paqartë fatin e mëtutjeshëm të shkollimit të tyre, prandaj ndodhen para dilemave – kah më tutje».

Lidhur me këtë pyetje, unë me gojë do të përgjigjem se pas miratimit të Ligjit mbi arsimin fillor dhe të mesëm, më 25 korrik nga Parlamenti i Kosovës dhe pas miratimit të sistemit të arsimit të strukturës 5+4+3 ose 4 për shkollën fillore 5, për shkollën e mesme të ulët 4 dhe për shkollën e mesme e të lartë 3-vjeçare ose 4-vjeçare, varësish prej programeve ne në vitin shkollor 2001/2003 kemi filuar me klasën e nëntë dhe Ministria e Arsimit kishte bërë të gjitha përgatitjet për fillimin e klasës së nëntë. Qëlimi i fillimit të klasës së nëntë ishte parapërgatitja për një orientim më të mirë për profilet dhe profesionet e nxënësve të cilët do të vazhdojnë pas përfundimit të klasës së nëntë.

Natyrisht, si çdo fillim, ka pasur vështirësitet e veta, por propaganda e madhe që zhvillohet në mediume lidhur me klasën e nëntë dhe jotransparenca që i bëhet Ministrisë së Arsimit dhe blokimi i informacioneve për opinionin dhe për deputetët e Parlamentit të Kosovës lë përshtypje se ka të bëjë me një organizim të caktuar të kritikave të rrepta lidhur me sistemin e arsimit.

Meqenëse Komisioni parlamentar ka paralajmëruar një temë të veçantë që do t'ia propozojë Kryesisë së Kuvendit në një mbledhje të re të Kuvendit të bisedohet për proceset e zhvillimit në fushën e arsimit, unë do të përqëndrohem vetëm në këto dy pyetje të cilat kanë parashtruar deputetët, por i gatshëm për t'u përgjigjur edhe për të gjitha çështjet tjera dhe segmentet tjera të zhvillimit të arsimit.

Në klasën e nëntë në këtë vit shkollor janë regjistruar gjithsej 32 mijë nxënës të shkollës fillore, domethënë shkollës së klasës së tetë. 7 mijë nxënës është numri më i madh i nxënësve sesa që ishin regjistruar në shkollën e mesme nga klasa e tetë, domethënë në vitin 2001/2002. Domethënë një prej sukseseve të mëdha janë sepse 7 mijë nxënës i kemi në bangat shkollore në klasën e nëntë dhe kryesisht vajza.

Në këtë klasë, nxënësit patën mundësi të marrin njohuri të mjaftueshme për orientimin profesional në shkollimin e mesëm e të lartë që e preferojnë. Këta nxënës, vitin e ardhsëm, domethënë në shtator, në vitin e ardhshëm shkollor

mund të orientohen për regjistrim në klasën e dhjetë, e cila është klasë e parë apo klasë e dhjetë e shkollës së mesme të lartë dhe zgjedhin këto profesione.

Mundësia e zgjedhjes së shkollave të përgjithshme janë gjimnazet. Në gjimnazin e përgjithshëm 4-vjeçar, në gjimnazin matematikë dhe informatikë 3-vjeçar, në gjimnazin e gjuhëve 3-vjeçar, në gjimnazin e shkencave të natyrës 3-vjeçar, në gjimnazin e shkencave shoqërore 3-vjeçar. Të gjitha tipet e gjimnazeve do t'u mundësojnë nxënësve orientime të mëtejshme profesionale dhe pas diplomimit mund t'i vazhdojnë studimet universitare.

Ndërsa, në shkollat profesionale, mund t'ju informojmë se në Kosovë kemi 50 shkolla profesionale. Drejtimet ekzistuese në ato shkolla janë teknike, ekonomi, bujqësi, medicinë, muzikë, art e tjera. Dhjetë shkolla janë pilot-model. Shkollat pilot janë selektuar para 3 vjetësh nga Agjioni i atëhershëm për arsimin profesional GTZ dhe Departamenti i Arsimit. Këto shkolla nuk përfshijnë të gjitha drejtimet, por vetëm disa profile të drejtimeve teknike. Këto shkolla dallohen për posedimin e punëtorive të pajisura për punën praktike që ka financuar GTZ dhe Svis-kontakti. Nuk është e tërë shkolla pilot por vetëm disa profile në kuadër të shkollës. Në këtë drejtim është duke punuar edhe Organizata Kosfet e financuar nga Agjioni Evropian.

Shkollat tjera profesionale, që janë 40, nuk kanë kushtet e përshtatshme për arsimin profesional, iu mungojnë punëtori. Mësimdhënësit janë të patrajnuar për mësimin praktik. Shum profile janë të panevojshme për tregun e punës, prandaj Ministria është duke bërë kufizimin e regjistrimit të nxënësve në ato profile ku nuk ekzistojnë kushtet.

Janë dy strategji për regjistriminë nxënësve në arsimin profesional:

Strategjia afatgjate që duhet të realizohet deri në vitin 2008 dhe për këtë është përgatitur një dokument dhe së shpejti do të jetë i publikuar dhe po ashtu një konferencë triditore e cila po ashtu është paraparë në shtator që do të jetë një temë debati lidhur me arsimin profesional.

Siç e dini, arsimi profesional është një segment shum i ndieshëm dhe shumë i rëndësishëm në kushtet e Kosovës posaçërisht kur dihet se tregu i punës në Kosovë është shumë i varfër dhe infrastruktura ekonomike e ndërmarrjeve të mëdha publike të cilat ende s'kanë mund të kalojnë në ato private dhe ekziston çdo kufizim i pranimit të nxënësve për praktikën profesionale që do

të mund të bënин në këto nëdërmarrje të mëdha, që dikur ishin nëdërmarrje kapitale, siç ishte edhe tema juaj në rend dite kur është fjalë për KEK-un.

Një pjesë e kësaj strategjie, do të fillojë të implementohet në shtator të këtij viti për klasën e dhjetë vetëm në shkollat pilot me disa kurikula të reja, me planprograme të reja: ndërtimtari, teknik sanitari dhe të nxemjes, muratori, zdrukthtar, prodhimi i mobileve, instalimi i gazit dhe ujit, instalimi elektrik dhe të objekteve tjera. Makineri: automekanik, autongjyrosës, mekanik i makinave bujqësore, servisimi i makinave, mirëmbajtja, agjystator, teknik të metalit e tjera. Tekstil: modelues rrrobash, tekstil, rrobaqepësi, e tjera. Elektroteknikë: elektroteknikë e konsumuesve, aparatet shtëpiake, elektronikë industriale, teknologji informative e tjera. Ekonomi: administratë biznesi, e tjera.

Strategjia afatshkurtër që do të zbatohet në të gjitha shkollat, në 50 shkolla profesionale që nga shtatori i vitit 2003. Meqenëse nuk ka ndonjë buxhet të veçantë për shkollat profesionale që të bëhen ndërrime radikale në shkolla, jemi duke bërë përpjekje, duke rishikuar të gjitha drejtimet dhe profilet ekzistuese, kushtet e punës, programet shkolllore, përgatitjen e mësimdhënësve, objektet shkolllore për të dalë me një rezultat konkret për shtator të vitit 2003. Dhe, ky proces është në përfundim e sipër. Në këtë proces janë angazhuar grupe punuese të ekspertëve të lëmive të ndryshme, rreth 100 ekspertë të rregullt dhe shumë të tjerë kohëpaskohe. Për shtator pritet lista e profileve që do të ekzistojë për klasën e dhjetë me reduktim të profileve joaktuale për tregun e punës, deri në fund të qershorit. Plani mësimor për secilin profil, me rishikim të lëndëve, dhe të fondit të orëve për secilën lëndë deri në fund të qershorit. Shkarkim i lehtë i programit mësimor deri në fund të qershorit. Me disa udhëzime të shkruara për mësimdhënësit lidhur me mësimdhënie bahkëkohore, shfrytëzimin e literaturës dhe të mundësive tjera të burimeve mësimore deri te mesi i korrikut. Dhe normativat tjera të zhvilluara lidhur me kushtet që duhet t'i plotësojë shkolla profesionale, numrin e nxënësve në klasë për drejtime të cakutara, pajisje të nevojshme e tjera. Udhëzime konkrete për shkollat profesionale lidhur me kriteret për regjistrimin e nxënësve në drejtime të ndryshme. Deri në fund të qershorit do të shpallet konkursi i nxënësve për regjistrim në klasën e dhjetë dhe mbi bazën e konkursit, në bashkëpunim me komuna, do të përcaktohet numri i nxënësve dhe i shkollave të cilat do të pranojnë nxënësit në klasën e dhjetë sipas profileve të përgjithshme që i përmenda, në gjimnazet dhe sipas këtyre profileve të shkollave profesionale.

Meqenëse kemi të bëjmë me një treg të varfër dhe kemi të bëjmë me kushte të rënda të shkollave sidomos në arsimin profesional, Ministria ka një politikë orientuese që edhe këtë vit shkollor raporti i regjistrimit të nxënësve në gjimnaze të jetë më i madh sesa në shkollat profesionale, derisa të plotësohen kushtet dhe gradualisht e hap pas hapi atëherë të orientojmë zhvillimin e arsimit profesional sipas ekonomisë që zhvillohet në Kosovë dhe strukturës ekonomike që do të marrë fizionominë ekonomike dhe që do të marrë zhvillimi i Kosovës.

Arsimi profesional është i lidhur ngusht edhe me ekonominë, prandaj nuk është vetëm prengosje dhe s'haqetësim i Ministrisë së Arsimit, e cila ka për obligim të përgatitë punëtorë dhe të përgatitë punëtorë të kualifikuar me vlera dhe shkathësi të cilët do t'i duhen Kosovës. Dhe, kjo do të varet edhe prej zhvillimeve tjera.

Ne po përpinqemi t'i përcjellim, në këto kushte, këto trende.

Për këtë, më 21 qershor, domethënë ditën e shtunë, organizohet testi për të gjithë nxënësit e klasave të nënta. Ky është teksti i arritshmërisë i cili ndahet në dy pjesë: në gjuhë dhe shkenca shoqërore dhe teksti tjetër matematikë dhe shkenca të natyrës.

Të gjitha udhëzimet dhe administrimi i kohës për mbajtjen e teksteve dhe ana teknike është e përgatitur në mënyrë solide nga Ministria e Arsimit. Dhe e gjithë puna rreth koefidencës së këtij teksti janë marrë të gjitha masat dhe janë nën mbikëqyrjen edhe të organeve të rendit.

Prandaj, testimi nacional, si po e quajmë ne do të bëhet për klasën e nëntë të shtunen në gjuhë dhe shkenca shoqërore dhe të martën në matematikë dhe në shkenca natyrore.

Sipas rezultateve që do të kenë nxënësit në test, që do të jetë një komponentë dhe sukseset në shkollën fillore që do të jetë komponenta tjetër dhe sukseset e nxënësve që kanë sipas lëndëve që janë me rëndësi të veçantë për orientimet e tyre në profile të caktuara nxënësit të cilët kanë aftësi dhe talent në gjuhë apo matematikë, do të jenë elementë që do të merren parasysh me rastin e përcaktimit të nxënsëve në regjistrim në klasën e dhjetë. Nxënësit pra do ta dijnë secili vetën e vet se çfarë vlore ka në mënyrë që të orientohet në një drejtim.

Kjo ishte sa i përket pyetjes së deputetit, të nderuar, Luzha.

Pyetja tjetër ka të bëjë me pyetjen e deputetit Ismajl Kurteshi, e cila është e dedikuar një shkrimi në gazetën Koha ditore – profesorët shkojnë të dehur në orët e mësimit dhe që thuhet se paraqet një gjendje e cila ndodhet në shkollat e mesme të Pejës, ku nxënësit ankohen në sjellje të profesorëve, të cilët nganjëherë shkojnë edhe të dehur në klasë. Për këtë drejtori i Drejtorisë së Arsimit Bërdynaj tha se të gjithë pijnë ngapak raki, por rasti i profesorëve të dehur që dalin para nxënësve duhet ndaluar.

Pyetja e tij është: Çfarë mekanizmash të kontrollit të punës nëpër shkolla ka krijuar Ministria e Arsimit që ju e drejtoni dhe çka keni ndërmarrë në rastin konkret?

Lidhur me këtë, mund t'ju them se këto janë raste të vecanta që kanë ndodhur. Ministria e Arsimit është informuar për këtë rast. Është fjala për dy profesorë të Shkollës së Mesme Gjimnazi i Pejës «Bedri Pejani». Rasti është në procedurë të hetimeve dhe sipas procedurës, këtyre do t'u shkëputet kontrata me fillim të vitit shkollor 2003/2004.

Ministria ka krijuar disa dokumente lidhur me çështjen e mirësjelljes së arsimtarëve në shkolla. Është çështja e kodit etik që është në deklaratë, e cila parashihet, sipas Ligjit mbi arsimin fillor dhe të mesëm, që arsimtarët si mësimdhënës duhet të deklarojnë se «Unë duhet të ushtroj vetëdisiplinë dhe të veproj me përgjegjësi pasi që jam i vetëdijshëm se sjellja ime brenda dhe jashtë shkollës mund të mirret si shembull nga nxënsit dhe anëtarët tjerë të komunitetit. Unë do të jam shembull për mirësjellje dhe do të rrespektoj të drejtat e njeriut, dinjitetin njerëzor, demokracinë dhe tolerancën. Nuk do të shfrytëzoj pozitën time për përfitim personal në asnje mënyrë». Pra është një prej paragrafeve të dokumenteve. Dokamenti tjetër, është çështja e një kodit, po ashtu të mirësjelljes ku paraqet edhe sanksionet për arsimtarët të cilët nuk sillen mirë dhe po ashtu është një dokument tjetër që përgatitet dhe së shpejti do ta vëmë në qarkullim – çështja e licencimit të mësimdhënësve dhe të administratorëve në shkolla. Dhe, nga ky dokument shifet se Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë autorizon mësimdhënësin individual të mbajë mësim apo administrojë në një shkollë publike në Kosovë. Janë dy kategori themelore të licencave të mësimdhënësve. Po e lidhi këtë për arsyen e ne do të hyjmë në një proces të licencimit të çdo arsimtari i cili do të japë mësim në shkollën publike. Asnjë person nuk mund të mbajë mësim në

shkollë publike të Kosovës pa licencë për mësimdhënie, siç është definuar në një dokument tjetër.

Dhe, një çështje tjetër, domethënë të dokumenteve, po ashtu, janë përcaktuar standarde e programit në shërbim për arsimtarë dhe kujtoj se ne jemi në proces të seleksionimit të mënyrave dhe formave më të mira për të seleksionuar arsimtarët dhe për të krijuar një përgatitje, një kapacitet profesional të tyre në shkolla, por ky është një proces i cili kërkon kohë, punë dhe angazhim. Mendoj se jemi në zhvillim të këtij procesi.

Deshalbe them se shumgjëra, të cilat zhvillohen, edhe kur është fjalë përmungesën e informacioneve, Ministria e Arsimit ka një shqetësim të madh kur është fjalë e komunikimit dhe raporteve me media, nga se çdo komunikim i rastësishëm në Ministri dëformohet dhe jipet në mënyrë të ndryshuar në media dhe po ashtu ne kemi reaguar para dyditësh për dezinformata që kanë dhënë disa media radio-elektronike lidhur me terminin e mbajtjes së provimeve në klasët e nënta dhe kështu kanë shkaktuar kaos në mëdise shkollore të Kosovës.

Mendoj se do të vëjmë një komunikim më të mirë rrëth këtyre dhe do të kemi sukses të bëjmë transparencë punën të cilën e bëjmë në Ministrinë e Arsimit, Shkencave dhe Teknologjisë.

Ndoshta pak e zgjata. Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ju falemnderit ministër. Mendoj se kemi filluar mirë. Deputetët mund të vazhdojnë të parashtrojnë pyetje për ta shtuar përgjegjësinë e Qeverisë.

Më lejoni të kalojmë në pikën tjetër të rendit të ditës – Propozimi i rendit të ditës për Seancën plenare për 26 qershor 2003...

Keni të drejtë, unë vërejta se askush nuk e kërkoi fjalën. Urdhëro...

BERAT LUZHA:

I nderuar zoti ministër! Si duket, vetëm ju jeni të kënaqur me rezultatet dhe sukseset e nxënësve të klasëve të nënta. Por këtë e ka demantuar koha njëvjeçare, e demanton viti i humbur shkollor për dhjetëramijëra nxënës të të ashtuquajturës klasë e nëntë. Për dëshimin e sistemit arsimi i mesëm – i ulët dhe arsimi i mesëm – i lartë, apo të klasës së nëntë, tashmë flasin vetë nxënësit, flasin mësimdhënësit e tyre, flasin prindërit, flasin mediat, fletë i tërë

opinioni, pos institucioneve tona dhe sidomos pos Ministrisë së Arsimit. Flet edhe suksesi që është treguar gjatë vittit të kaluar shkollor. Nuk mund ta kuptoj se si nxënësit e klasëve të nënta të grumbullohen në shkolla të caktuara pa asnje kriter...

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Berat, keni të drejtë në pyetje plotësuese e jo polemikë dhe jo komente. Ju lutem, sa s'ua kam ndal fjalën.

BERAT LUZHA:

...as si nxënës... Po, pyetje janë... as si nxënës të shkollave fillore dhe as si nxënës të shkollave të mesme. Si kanë mund të kenë sukses pozitiv nxënësit e stërngarkuar me 21 mësimore, nxënësit të cilët nuk kanë pasur tekste mësimore dhe as planprograme mësimore, nxënësit të cilët gjatë tërë vittit shkollor është dashur për t'i përsëritur mësimet e klasëve të kaluara, nxënësit që në shkollë padashjen e tyre janë detyruar të shkojnë me duar në xhepa, nxënësit të cilët nuk kanë pasur as lokale dhe as kushte të tjera të mësimit. Si mund të mësojnë nxënësit udhëtarë të cilët, në shumicën e rasteve, nuk u është siguriuar udhëtimi, kur bashkë me mësimdhënësit e tyre detyrohen të udhëtojnë me mjete të ndryshme të udhëtimit dhe me shpenzime të veta, apo të mosmund të shkojnë fare në shkollë. Dhe, si mund të mësojnë nxënësit në shkolla ku bëhen, pa fajin e tyre, e me meritën e Ministrisë, tollovi të papara. Dhe, krejt në fund, si mund të mësojnë nxënësit kur fati i tyre i mëtejm është krejtësisht i paqartë. Askush nuk e di, as nga nxënësit, as nga mësimdhënësit dhe as nga prindërit se çka do të bëhet me nxënësit kur e kryejnë klasën e

nëntë. Ku do të shkojnë ata pastaj, çka i pret, çfarë do të jetë ajo klasa e dhjetë, kush do t'i plotësojë kushtet e regjistrimit, çfarë do të janë drejtimet e tjera, e tjera.

Këtu del se gjimnazet, që kanë qenë dydrejtës, tash do të janë shumdrejtës dhe ato na dalin se janë shkolla profesionale. Në bazë të t'cilit ligj janë klasifikuar këto drejtime të gjimnazeve.

Vërtet, ministri në arsimin e mesëm dhe të ulët ka krijuar në shkolla tonë fillore dhe të mesme tollovi çfarë nuk mbahet në mend. Natyrisht se edhe ne kemi ndihmuar duke qenë të lajthitur kur e kemi miratuar Ligjin për arsimin fillor dhe të mesëm.

Do t'ishte mirë, zoti ministër që në të mirë të shkollës sonë, këtij Ligji t'i bëhen amendamente me të cilat do të shmangej ky sistem i dështuar. Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ju falemnderit. Keqpërdorimi i të drejtës në pyetje dhe sikur e filluam seancën e 26 qershorit, sepse në rend dite janë shqyrtimi i gjendjes në arsim!

Urdhëroni, Ismajl Kurteshi, keni të drejtë ta merrni fjalën.

ISMAJL KURTESHI

Unë e kam vetëm një pyetje për ministrin. Tha se për rastin, të cilin unë e kam përmendur, është në procedurë dhe do të merren masa në fund të vitit. Për shkelje të kodit të mirësjelljes apo të sjelljes, a do të ishte ndoshta më mirë që të reagohet më shpejt dhe të merren masa me kohë sepse dëmet mund të janë shumë të mëdha nëse përherë për shkelje të tillë e presim fundin e vitit. Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ju falemnderit. Kjo është ajo që kërkohet. T'falemnderit shumë për korrektësi. Para se të përgjigjet, zoti ministër. Është absurde, një Ligj i cili

është aprovuar këtu dhe me dhjetë minuta të debatohet për atë sikur të kishte qenë vendim privat i ministrit, ndërsa kjo, që ishte, e zotit Kurteshi, vërtet është aq me vend saqë shtrohet pyetja – në qoftë se ndokush bën lëshim edhe më të madh, a do ta presim ne të kalojë vera për me ardhë vjeshta?! Urdhëroni zoti ministër.

REXHEP OSMANI:

Do të filloj nga pyetja e dytë. Ligji mbi shërbimin civil kërkon një procedurë dhe kjo procedurë, zakonisht, edhe me rastin e pranimit të punonjësve që po na kushton shumkohë, por duhet ta rrespektojmë, edhe me rastin e largimit të tyre, po ashtu, është një kohë e cila duhet të organizohet një panel, duhet të organizohet marrja në pyetje, deklaratat e tjera, e tjera. Prandaj, është e vërtetë se ka vonesë, por duhet ta rrespektojmë Ligjin mbi shërbimin civil. Nuk mundemi tek ashtu, për arsyet se gjyqet për çështje procedurale mund t'na i kthejnë në punë punonjësit.

Ndërsa, për rastin e dytë. Është shumë e qartë, pavarësisht çka flet ministri dhe pavarësisht si e sqaron ministri, dhe pavarësisht se si shkruan në ligj, dhe pavarësisht se si e kemi pranuar strukturën 5+4+3, dhe pavarësisht që ekspertët ndërkombëtar, bashkë me ekspertët vendor qe tetë muaj punojnë në këto punë për çështje të programeve, dhe pavarësisht se ka ekzistuar programi i botuar, domethënë për klasën e nëntë para fillimit të klasës së nëntë – krejt këto janë dokra për ndokend sepse është çështje e caktuar që, në bashkëpunim me media, është terror propagandistik kundër Minsitrisë së Arsimit, të Shkencës dhe Teknologjisë. Kjo çështje është shumë e qartë. Unë kam argumente të mëdha. Unë kam shumë argumente. Ndërsa, unë nuk përjashtoj mundësitet që në tërë sistemin e arsimit ka gabime, në tërë sistemin e arsimit ka lëshime, ka gjëra të cilat duhet të përmirësohen – për të cilat jemi në proces dhe jemi në gatishmëri që këto t'i kryejmë hap pas hapi, por jo në këtë mënyrë.

Ndërsa, për vlerësimin e klasës së nëntë kuturu nuk mund ta japë as deputeti, as ministri. Këtë do ta japid testet që organizon Zyra për vlerësimet dhe standarde në mënyrë profesionale, të cilët janë trajtuar dy muaj jashtë Kosovës dhe, për herë të parë, organizohet një test me standarde ndërkombëtare dhe për këtë kemi argumente. Kjo punë është e

padiskutueshme. Prandaj, këto dy ditë, pasi të mbahen vlerësimet e nxënësve të klasës së nëntë, do ta njoftojmë edhe opinionin për suksesin e tyre.

Ndërsa, për grumbullimin e nxënësve, në lokale shkollore. Ne do t'i grumbullojme, sepse nuk kemi vend ku t'i fusim. Mungon infrastruktura e lokaleve shkollore. Më thuani ku janë shkollat e reja, unë i dërgoj nxënësit në veçanti. Prandaj, procesi i mbajtjes së nxënësve të klasës së nënta në shkola fillore është një proces trevjeçar, për të cilin, Ministria ka edhe strategjin e mbajtjes së nxënësve të klasës së nëntë pranë shkollave fillore në lidhje organike të sistemit të shkollës së mesme – të ulët.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Rendit të ditës të Seancës për 26 qershor 2003, si pikë e fundit, i shtohet: Shqyrtimi i parë i Projektligjit për produktet medicinale dhe pajisjet medicinale.Ju falemnderit. Shihemi të enjten e ardhshme.

Seanca përfundoi në orën 14,00.